

Diplomová práce

2007

Kamil Maroušek

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Diplomová práce

HISTORIE VOLNOČASOVÝCH ORGANIZACÍ

V NAŠÍ ZEMI V LETECH 1911 - 1990

Vedoucí práce: Doc. Mgr. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Kamil Maroušek

Studijní obor: Pedagog volného času

Ročník : V.

2007

2

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Děkuji vedoucímu diplomové práce Doc. Mgr. Michalu Kaplánkovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 <u>SKAUTING JAKO VÝCHOVNÝ SYSTÉM</u>.....	11
1.1 Co je skauting.....	11
1.2 Junácký zákon.....	11
1.3 Junácký slib a kroj.....	12
1.4 Sebevzdělávání, život a práce oddílu.....	13
1.5 Letní tábory.....	14
1.6 Potíže.....	15
2 <u>DĚJINY SKAUTINGU VE SVĚTĚ</u>.....	17
2.1 Výchova přirozená a v přírodě.....	17
2.2 Ernest Thompson Seton.....	18
2.3 Sir Robert Baden-Powell.....	19
2.3.1 Hoši-skauti v Mafekingu.....	19
2.3.2 Skautové míru.....	20
2.4 Rozšíření skautingu.....	21
2.5 Počáteční potíže skautingu.....	22
2.5.1 Skautování a militarismus.....	23
3 <u>DĚJINY ČESKÉHO SKAUTINGU</u>.....	25
3.1 Vznik a počátky českého skautingu (1911-1918).....	25
3.2 Československý skauting v období let 1918-1938.....	28
3.2.1 Slovanské Jamboree.....	31
3.3 Rozpad republiky a nacistická okupace (1939-1945).....	37
3.4 Obnovený Junák (1945-1948).....	39
3.4.1 Jihočeská lesní škola v roce 1945.....	40

3.4.2 Jihočeská lesní škola v roce 1946.....	40
3.4.3 Jihočeská lesní škola v roce 1947.....	41
3.5 Potlačení skautingu (1948-1967).....	41
3.5.1 Jihočeská lesní škola v dalších letech až do roku 1968.....	42
3.6 Pokus o vzkříšení Junáka (1968-1969).....	43
3.6.1 Jihočeská lesní škola v roce 1968.....	45
3.6.2 Jihočeská lesní škola v roce 1969.....	45
3.7 Opětovné potlačení Junáka (1970-1989).....	46
3.7.1 Jihočeská lesní škola v roce 1970.....	47
3.8 Rok 1989 - poslední obnova Junáka.....	47
3.8.1 Jihočeská lesní škola od roku 1989.....	50
4 <u>PRVKY SKAUTINGU</u>	51
4.1 Skautský zákon a slib.....	51
4.2 Učení se činností.....	52
4.3 Družinový (nebo týmový) systém.....	52
4.4 Symbolický rámec.....	53
4.5 Osobní růst.....	54
4.6 Pobyt v přírodě.....	54
4.7 Podpora dospělých.....	55
5 <u>PIONÝRSKÁ ORGANIZACE</u>	56
5.1 Co je mezinárodní dětské pokrokové hnutí.....	56
5.2 Pionýrská organizace socialistického svazu mládeže.....	57
5.3 Pionýrské organizace v socialistických zemích.....	59
5.3.1 Všesvazová PO V.I.Lenina.....	59
5.3.2 Bulharská PO J.D.Septemvrijče.....	59
5.3.3 Svaz pionýrů Jugoslávie.....	60
5.3.4 Svaz pionýrů Maďarské lidové republiky.....	60

5.3.5 Svaz polských Harcerů.....	61
5.3.6 Ho Či Minův svaz pionýrů VSR.....	62
6 DĚJINY PIONÝRSKÉ ORGANIZACE.....	63
6.1 Pionýrská organizace v letech 1945 – 1955.....	63
6.2 Pionýrská organizace v letech 1956 – 1962.....	64
6.3 Pionýrská organizace v letech 1963 – 1970.....	65
6.4 Pionýrská organizace v letech 1971 – 1980.....	66
6.5 Pionýrská organizace po revoluci.....	67
7 PRVKY PIONÝRSKÉ ORGANIZACE.....	68
7.1 Cíle a úkoly.....	68
7.2 Zákon a symboly.....	70
7.3 Dokumentace.....	74
ZÁVĚR.....	78
SEZNAM LITERATURY.....	80
ABSTRAKT.....	82
SEZNAM PŘÍLOH.....	84

„Jednou skautem - vždy skautem.“

(R. Baden-Powell)

ÚVOD

Za téma své diplomové práce jsem si záměrně zvolil Historii volnočasových organizací v naší zemi. Jako budoucí pedagog volného času mohu pracovat v některém ze středisek volného času. Zajímalo mě tedy jak na tom byla naše země v poskytování nabídky trávení volného času dětem a mládeži.

Z dostupných materiálů vím, že zde působilo několik organizací po různě dlouhou dobu. Zaměřím se tedy na dvě z nich, dle mého soudu největší volnočasové organizace v naší zemi. Za první jsme zvolil organizaci Junák a jako druhou organizaci Pionýr.

Osobě jsem navštěvoval pouze pionýra, ale vzhledem k dějinným poměrům jen velmi krátce a v útlém věku, proto informace o organizaci pionýr budu čerpat převážně z knih. Stejně tak informace o skautingu budou především z knih.

O skautingu jako takovém toho bylo napsáno mnoho, ale já se hodlám zaměřit především na historii. Za jakých okolností a kdy u nás tato volnočasová organizace vznikla, zda-li měla již od počátku početnou základnu příznivců a nebo byla perzekuována?

Práci rozčlením na dvě části. První bude věnována organizaci Junák. Stručně představím, co je to Skauting, jaké má znaky a kam směřuje ve výchově dětí a mládeže.

Dále se zaměřím na dějiny skautingu a to jak na světové, ze kterých pravděpodobně čerpal náš Junák, tak na dějiny skautingu v českých podmínkách.

Pod dějiny skautingu u nás bych ještě zařadil historii Jihočeské lesní školy, která s ním velmi úzce souvisí.

Poslední kapitolu o skautingu věnuji prvkům skautingu. Tady popíši skautský zákon a slib, činnosti, kterým se skauting věnuje a rozvíjí je dále, stejně tak jako ony zpětně rozvíjí osobnost člověka. Zaměřím se na skauting a jeho vztah k přírodě a na podporu ze strany dospělých.

V druhé stěžejní části této práce se budu zabývat volnočasovou organizací Pionýr. Když se zamyslím nad tím, proč jsem si vybral právě Pionýra tak dojdou k zjištění, že mnoho lidí se domnívá, že Pionýr je pouze skauting pod jiným jménem nebo vykradený skauting. Co je na tomto tvrzení pravdy se pokusím zjistit.

Práci bych koncipoval podobně jako část o skautingu. Nejprve se pokusím charakterizovat Pionýrskou organizaci samotnou, co jí předcházelo a má-li kořeny v zahraničí.

Dále se zaměřím na historii samotné Pionýrské organizace. Vzhledem k tomu, že pionýr se u nás masově vyskytoval až od roku 1945, předpokládám, že bude jeho dějinné pozadí mnohem kratší než organizace Junáka.

Na závěr této části se zaměřím na prvky Pionýrské organizace kam tedy spadá znak, slib, zákon a symboly. Dále se sem mohou přiřadit cíle Pionýrské organizace a pionýrský oddíl.

Druhá část práce bude jakousi výzvou, neboť Pionýrská organizace u nás působila v tzv. temných dobách komunismu a tak předpokládám, že publikace jí věnované budou zprofanované tehdejšími režimem. Snad se mi podaří se od poplatnických řečí odprostit a práce vyzní jako srovnání dvou masových volnočasových organizací u nás.

V samotném závěru diplomové práce ještě přiložím obrazovou fotodokumentaci a poněkud rozsáhlejší kalendárium skautingu.

1 SKAUTING JAKO VÝCHOVNÝ SYSTÉM

1.1 Co je skauting

Skauting je systém, který sdružuje děti a mládež pod vedením zkušených vedoucích, které spojují výchovné a mravní prvky se specifickými metodami a formami s pobytem v přírodě, táboření, vycházkami, hrou. Jedná se tedy o vedení mládeže k vyšším mravním hodnotám na základě dobrovolnosti, skautského slibu a zákona, který tvoří mravní kodex.

Slib, zákon, nové způsoby využití volného času, pobyt v přírodě, hry v přírodě, táboření, neobvyklé disciplíny, zajímavá náplň skautského života, tábornické znalosti a mnoho dalších věcí přitahovaly chlapce a děvčata ke vstupu do skautských oddílů. Ty vznikaly různorodě. Chlapci si buď přečetli a nebo se od někoho dozvěděli o skautském oddílu a hledali někoho, kdo by je vedl. Pokud takovou osobu našli, začali formovat oddíl. Mnoho z takto utvořených skupinek se rozpadlo, ale mnohé vzrostly na skautský oddíl. Dále vznikaly oddíly promyšlenou cestou, kdy starší skaut vyvěsil zprávu o zakládání oddílu a tak získal nové členy.

Podmínkou pro přijetí do skautského oddílu bylo složení nováčkovské zkoušky, která se skládala z dovednostních prvků. Jednalo se např. o přišítkování knoflíku, nabroušení nože, dále z prvků znalostních - znát státní hymnu, znak. Hlavním co musel nováček znát byl junácký zákon, slib a heslo. Nováček musel umět vysvětlit jak zákonům rozumí a poté se členi týmu rozhodovali, zda ho přijmou či nikoliv.¹

1.2 Junácký zákon

„- Junák je pravdomluvný.

- Junák je věrný a oddaný.

- Junák je prospěšný a pomáhá jiným.

- Junák je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého z junáka.

¹ srov. JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. s. 5 - 6

- *Junák je zdvořilý.*
- *Junák je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
- *Junák je poslušný rodičů, představených a junáckých činovníků.*
- *Junák je veselé mysli.*
- *Junák je spořivý.*
- *Junák je čistý v myšlení, slovech i skutcích.*¹

1.3 Junácký slib a kroj

Skládání junáckého slibu bylo vždy slavnostní událostí. Nejčastěji se slib konal při slavnostním táborovém ohni a to za účasti významné osobnosti. Po úspěšném složení slibu obdržel každý nový člen slibový odznak a šátek. Pokud některý z členů porušil slib, následovalo napomenutí, pokárání a v některých případech i vyloučení. Proto, aby se prohřeškům předcházelo, byla vždy v čele oddílu osobnost, která byla mravním příkladem všem členům družstva.

Úplné znění skautského slibu:

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe

- *milovati vlast svou a sloužiti jí věrně v každé době,*
- *plniti povinnosti vlastní a zachovávat zákony junácké,*
- *duší i tělem býti hotov pomáhati bližnímu.*²

Skautský kroj byl z počátku tvořen ze zelené košile, krátkých kalhot, černých punčoch pod kolena a klobouku. Pokud se jednalo o šátky, tak ty byly pro každý oddíl jiné.

1 JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. s. 6

2 JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. s. 6

Tento rozdíl vznikl díky zaměření oddílů: vodácký – modrý šátek, suchozemský – hnědý šátek, polorodní – modrý šátek se žlutým lemem apod. Některé byly jednobarevné, jiné zase barevně lemované či kombinované. Součástí kroje byly též odznaky - slibový, kloboukový, na levém rameni družinové stužky, nad slibových odznakem domovenka.

Po roce 1932 byl kroj upraven na nynější podobu. Změnila se barva košile, kalhot, punčoch a šátky se nosily jednotné hnědé.¹

1.4 Sebevzdělávání, život a práce oddílu

Skaut byl člověk, který se v oddílu nepřetržitě vzdělával. Od složení nováčkovské zkoušky následovaly postupně zkoušky prvního, druhého a později i třetího stupně skauta. Dalšími zkouškami byly odborné, činovnícké, instruktorské a další. Hlavní doménou skauta bylo stálé sebevzdělávání, které bylo považováno za důležitý výchovný prvek.

Junácké oddíly byly rozděleny podle věku účastníků. Nejmladší členi ve věku od 6 do 10 let byli nazýváni vlčata, oddíly skautů (junáků) 10 - 16 let, starší chlapci tvořili oddíly roverů. Nejstarší skauti, pokud nebyli činovníky, se sdružovali v klubech old - skautů.

U děvčat tomu bylo stejně. Nejmladší děvčata tvořila oddíly světlušek, starší se sdružovala v oddílech skautek.

V čele každého oddílu stál vůdce, který byl jmenován okresní junáckou radou. Byly na něho kladeny specifické podmínky. Musel být starší 18ti let, mít vykonanou praxi a úspěšně složenou vůdcovskou zkoušku. U děvčat vedla oddíly vůdkyně.

Oddíl tvořily 3 až 4 družiny a počet členů se pohyboval mezi 25 až 30. Jejich vůdcem byl rádce (rádkyně). Úkolem těchto vedoucích bylo konat družinové schůzky, jednodenní vycházky do okolí, někdy i s přenocováním. Na výletech se hledala místa k táboření, hrály různé hry, soutěže, prováděl se výcvik v dovednostech a pod.

Jednou za rok se oddíl sešel za účelem administrativních povinností. Prováděla se

¹ srov. JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. s. 6 - 7

registrace, s níž bylo spojeno pojištění proti úrazu, dále se vystavovaly legitimace a vydávaly registrační známky.

Několik oddílů tvořilo sbor, později středisko. Každý okres měl svou ustanovenou radu, v čele stál zvolený okresní zpravodaj. Několik okresů tvořilo skautskou župu¹ v čele s župním zpravodajem.²

1.5 Letní tábory

Celoroční úsilí vedlo k přípravě letního tábora. Vše se muselo pečlivě naplánovat. Ustanovila se táborová rada a rozdělily úkoly. Vynaložené náklady na přípravu a chod tábora si museli hradit účastníci sami. Žádné dotace ani příspěvky se nedostávaly. Tábor byl čtyř týdnů. Byl tvořen 20 - 30 členy a probíhal v nedotčeném přírodním prostředí.

Od roku 1969 měly oddíly možnost získat částečné finanční prostředky na děti z podniků, ve kterých byli jejich rodiče zaměstnáni. Od té doby mohl být též uvolněn ze svých pracovních povinností vedoucí tábora s nárokem náhrady mzdy.

Jelikož byly skautské tábory velmi oblíbené a vyhledávané, převzaly jejich myšlenku i další organizace a od roku 1950 se zřizovaly podobné typy táborů.

První skautský tábor, který vedl A. B. Svojsík, přišel s převratnou novinkou. Stavěl se tábor ze stanů na dřevěných podsadách. Ty umožnily delší táboření s poměrně větším pohodlím. Takové tábory pak byly chloubou skautů a ukázaly, že je možno tábořit pohodlně a hlavně bezpečně.

Jedná-li se o způsob stravování, tak z počátku se vařilo na otevřeném ohni v kotlících. S postupem času se kuchyňské vybavení zdokonalovalo třeba výstavbou táborových

1 župa - územněsprávní celek

2 srov. JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. s. 7 - 8

kamen a stálé kuchyně. Veškeré potřebné nádobí a náčiní získávaly oddíly především z řad rodičů, či si je někde vypůjčily.

Jídelníček se skládal z potravin, jejichž příprava nebyla obtížná. Jednalo se o kávu, čaj, brambory, luštěniny, těstoviny, polévky, zeleninu, maso, guláš, sekanou, řízky, uzeniny apod. Hodně se podávalo mléko, kyška, podmáslí, sýry a ovoce.

Výstavba tábora neznamenal pouze postavení stanů, ale i kuchyně, brány, jídelny, stožáru, latrín atd. Po dokončení výstavby se tábor pyšnil živostí a těšil se velké oblibě. Hrály se různé hry, prohlubovaly se znalosti a dovednosti, organizovaly vycházky, výlety a různé pomocné akce.

Denní program se tehdy skládal z nástupu k vlajce, hesla dne, proslovu před nastoupeným oddílem, večerních besed, pohovorů. Dále sem patřily technické prvky: uzlování, lasování, lukostřelba, práce s mapou, práce s dřevem. Další prvky byly tělovýchovné: rozcvičky, hry, závodění a pod. Estetická výchova zahrnovala pozorování krás přírody, zpěv, kreslení, modelování, recitace a výstupy u táborového ohně. Po uplynutí čtyřech týdnů následovalo zbourání tábora a úklid okolí.

Každý z účastníků tábora byl před nástupem na pobyt podroben lékařské prohlídce. I přes veliký počet táborů a jednoduché vybavení nedocházelo k vážnějším onemocněním ani k úrazům. Od roku 1968 vzrostly požadavky na vybavení táborů. Zejména v oblasti hygienické - na jakost pitné vody, zdravotní vybavení táborů, očkování a další opatření.¹

1.6 Potíže

Každý oddíl měl svůj sen a to, aby prostory a podmínky pro vedení oddílu byly co nejlepší. Bohužel tomu tak nebylo. Jen málo který oddíl měl svou klubovnu, kde se mohl pravidelně scházet. Ostatní oddíly musely prostory hledat, kde se dalo. Často se se souhlasem ředitele využívaly školní prostory, dále pak prázdná sklepení, kůlny a v krajním případě i venkovní prostory.

¹ srov. JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. s. 8 - 11

Za další potíže můžeme označit financování. Oddílové příjmy byly malé a to např. 1 Kčs za registraci, z darů, výnosů z besídek, ze sběrů a brigád. Určitých peněžních prostředků tak bylo touto činností dosaženo, ale ne v takové míře, aby umožnily větší rozvoj a vybavení oddílu.

Velké nelibosti u veřejnosti se projevovala činnost junáka díky různě organizovaným skupinám, které se oblékaly podobně jako skauti, prováděly činnosti, které byly v rozporu se skautským jednáním a myšlenkami. Tyto skupiny poškozovaly a hanobily dobré jméno skauta. Také některé skupiny trampů, se projevovaly proti společenskému chování - opilstvím, vandalstvím, hulvátstvím a jelikož na svých oblecích nosily skautské symboly, dělaly na veřejnost mylný dojem, že jsou též skauti.

Další vážnou problematikou bylo ubývání tábořišť. Do roku 1940 bylo vhodných tábořišť dostatek, ale v poválečné době jejich počet ubýval. Bylo to dáno výstavbou chatových oblastí a rekreačních středisek a také stále se zvyšujícími hygienickými nároky a požadavky.¹

¹ srov. JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. s 11 - 12

2 DĚJINY SKAUTINGU VE STVĚTĚ

2.1 Výchova přirozená a v přírodě

V 16., 17., a 18. století nacházíme tendenci po obnově výchovy a školství. Rabelais, J. A. Komenský a J.J. Rousseau se snaží ukázat lidstvu nový životní styl a tak zakládají novou školu.

Rabelais ve svém románu o Gargantuovi a Pantagruelovi vyzdvihuje přirozenou výchovu proti scholastice. Tvrdí, že výchova má probíhat v přírodě a tím je dobrá. Veškerá protipřirozenost je pramenem vši bídy, všeho zla. Základem je návrat k přírodě, pozorovat, poznávat vše okolo (hvězdy, zvířata, rostliny i nerosty). Výchova je určena pro skutečný život, žáci jsou zaměstnáni, svážejí seno, mlátí obilí, štípají dříví atd. Lidé, kteří jsou takto vychováváni budou schopni vytvořit novou a lepší společnost.

V 17. století zastává u nás tutéž myšlenku Jan Ámos Komenský. Příroda je pravou učitelkou lidstva, vychovává pro život. Naproti tomu školy té doby naprosto nevyhovovaly. Byly považovány za „mučírnu hochů a lámání hlav,“. Není divu, že žáci těchto škol utíkali k řemeslníkům a nebo nějakému jinému způsobu života.

Hlavním hlasatelem přirozenosti ve výchově byl v 18. století J.J. Rousseau, který důrazně podotkl, že člověk není jen rozumová bytost. Nestáčí pouze vyučovat, ale je za potřebí především vychovávat a volá lidstvo od kultury do přírody. Poukazuje na špatnost měst, která nazývá propastí lidskosti.

Dr. Lietz, ve svém spise *Emlohstobba* líčí školu budoucnosti jako krásnou pohádku. Jako takový stát ve státě, kde žáci žijí na vlastním území. Toto území je zalesněné, protéká jím řeka, všude je plno květin, rostlin a u každé tabulky s popiskem jména a původu dané rostliny.¹

¹ srov. SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 15 – 19

2.2 Ernest Thompson Seton

Vůdce amerických skautů, spisovatel, malíř a lovec. Za svého života se snažil o zastavení klesání tělesné i duševní zdatnosti ve městech na základě přirozené výchovy v přírodě, přiblížení školy a výchovy ke skutečnému životu. Byl velkým znalcem přírody a svými povídkami ze života zvířat, které byly přeloženy téměř do všech jazyků se stal známým po celém světě. Dokázal líčit život jednotlivých ptáků a čtyřnožců volně žijících, které dle nahodilých znaků dovedl rozeznat od jiných druhů a jejichž život sledoval od počátku až do konce. Po několik desítek let, které strávil v různých koutech Ameriky, nasbíral řadu znalostí o zvířatech a naučil se rozumět jim, takže se dá v nadsázce říci, že uměl mluvit jejich řečí. Toho všeho využíval na přednáškách v Anglii, kde byl schopen napodobit hlas několika opeřenců, savců atd.. Dříve než generál sir Baden-Powel organizoval skautské hnutí v Anglii, cvičil Seton své čety v Americe, učil je životu v přírodě a zákonům skautů. Byl mistrem nejen ve znalostech přírody, ale i nepřekonatelným znalcem duše dítěte. Jeho recept, jak získat pokleslá individua amerických velkoměst byl jednoduchý: *“Nesmíte rybu chytati na to, co vám chutná, ale na to, co ryby rády“*.¹ Podle jeho rčení na tomto základě získáme mládež, když jí poskytneme to, co má ráda. Základem je získání důvěry, úcty a lásky mládeže. Pak teprve mládež samotnou. Jeho názory ve výchově jsou vesměs zdravé a zajímavé. Pouze na začátku chyboval tím, že se snažil mládeži práci usnadňovat, ale poté si uvědomil, že cena pro nás vstoupne v případě, musíme-li vynaložit větší úsilí a námahu. Proto také jeho tábory měly velký vliv na samostatnost a podnikavost hochů. Jen pouhé poučování mládež nenadchne a jejich pozornost za nedlouho opadne. Proto zavedl různé obřady při přijetí hochů, aby si ho ostatní povšimli a on sám, aby měl zvláštní upomínku a vážil si tohoto vstřícného kroku. Za důležitou považoval komunikaci a proto se konaly táborové ohně, při nichž probíhaly rozhovory a porady. Zde se vyhodnocovalo chování a činy mládeže a udílely pochvaly nebo napomenutí. Za dobré i špatné skutky byly žákům udělovány různé tituly (Jelení noha, Orlí oko atd.). Pokud byl někomu přidělen symbol, znamenající zápornou vlastnost, mohl ho dobrým skutkem smazat. Stalo-li se tak, byl při shromáždění napsán tento název na kus kůry a hozen do ohně. Tímto byl špatný čin

1 SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 21

smazán a dotyčným byl udělen název, který si za svůj skutek zasloužil. Z toho všeho je jasné, že nejvyšším cílem byla podpora intelektuálních, morálních a fyzických vlastností mládeže.¹

2.3 Sir Robert Baden-Powell

Byl zakladatelem anglických skautů. Můžeme jen těžko posoudit, kdo má o které odvětví skautingu větší zásluhu, zda Seton či Baden-Powell. Jisté ale je, že pokud se jedná o lásku k přírodě, větší zásluhu má Seton a pokud budeme hovořit o pořádku, kázni a organizaci, tak to je z velké části dílem Powellovým. Oba dva jsou ale považováni za výborné pedagogy a psychology.

Sir Robert strávil v armádě 25 let jako důstojník v Afrických koloniích. Těžce nesl povahu své armády a vlasti, jež musela válčit po několik let a postavit skoro milion vojáků, než zdolala hlouček několika tisíc Burů. Tato válka ho přivedla na myšlenku, že chce vychovávat v mládeži ty vlastnosti, které Burům tak pomáhaly v boji proti Angličanům. Jednalo se hlavně o přizpůsobení se přírodním podmínkám, o fyzickou kondici, zrakové schopnosti a znalost terénu.

Podnětem v rozhodnutí Baden-Powellovi byla příhoda.²

2.3.1 Hoši-skauti v Mafekingu

Jedná se o příklad toho, jak mohou býti hoši-skauti užiteční. Když byl v roce 1899-1900 utvořen chlapecký sbor při obléhání Mafekingu, malé venkovské městečko Jižní Afriky. Poukazuje zde na to, že málokdo by očekával, že tato osada může být vůbec napadena. A proto je velmi důležitá připravenost nejen na věci, které jsou pravděpodobné, ale i na ty málo možné.

1 srov. SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 19 - 22

2 srov. SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 22 - 24

Když už se tedy vědělo, že budou napadeni, odvedli posádku, kterou tvořilo 700 mužů na body, které budou hájit. Jednalo se o cvičené muže armády, policie a dobrovolníků. Dalších 300 ozbrojených členů armády tvořili muži, kteří drželi zbraň poprvé v ruce. Dohromady měli k dispozici asi 1000 mužů, kteří měli hájit město, v němž bylo 600 bílých žen a dětí a asi 7000 domorodců. Každý muž byl velice cenný, neboť když někteří padli v boji a nebo byli zraněni, musel jejich povinnosti převzít někdo jiný.

Tehdy přišel Lord Edward Cecil s myšlenkou shromáždit hochy z celé města a utvořil z nich kadetský oddíl, který vycvičil. Tito kadeti měli velký význam, jelikož nahradili velký počet mužů, kteří sloužili k doručování rozkazů a důležitých zpráv. Vystřídaní muži pak byli využiti k posílení palebných míst.

Mladí kadeti se zhostili úkolů s velkým nadšením a pomocí kol doručovali poštu do jiných měst či pevností. Byla zde důležitá jejich připravenost a poslušnost splnit rozkaz. Chlapec, který byl vycvičen a vychován k poslušnosti splnil rozkaz bez přemýšlení, zda byl či nebyl pro něho nebezpečný. Nedisciplinovaný jedinec rozkaz nesplnil a to byl důkaz, že je výchova a kázeň tak důležitá.¹ “ *Ale nemusíte čekat až na válku, abyste byli užiteční, jako skauti. Jako skaut mírový najdete každodenně pro sebe dosti díla, ať jste kdekoliv.* “²

2.3.2 Skautové míru

Sám Powell považuje skauty mafekingské, kteří velkou mírou pomohli k ubránění svého města za skauty válečné na rozdíl od skautů míru. Tato myšlenka je pouze zajímavostí v historii skautingu. Cíle a význam vedou nadále jiným směrem.

V Anglii byla roku 1882 založena duchovenstvem v Glasgově organizace pro mládež od 11 do 17 let věku. Sloužila k záchraně chudé mládeže od zkázy duševní. Její cílem bylo zdokonalit mládež v oblasti čtení, zábavy apod. Konala se různá cvičení v přírodě formou vojenského cvičení.

1 srov. SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 24 - 26

2 SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 26

Zájem o tuto organizaci byl velký a již po pětadvaceti letech trvání činil počet hochů nad sto tisíc. Baden-Powell ve svých přednáškách a publikacích od roku 1907 popisuje a hlásá větší sblížení s přírodou dle vzoru Setovova a vytvořil svůj systém skautingu, který odpovídal mnohem lépe duchu mládeže. Jeho stoupenci se mají držet zásad středověkého rytíře, to je dáno silnou výchovou, přísností, zdatností, pravou mužností a šlechtností a tím si zaslouží titul jádro národa.

Powellovi neušel ani jiný vzor skautingu - Japonský rytíř. Je to osoba šlechtných a mravních skutků a i heslo „Bud' připraven,“ má svůj původ v Japonsku. Skautova povinnost - vykonávati skutek z lásky k bližnímu a nebo jinému má svůj původ v těchto vzorech. Nejedná se tedy jen o vzkříšení hesla, ale i ducha starého rytířstva, na jehož základě je vykonáno mnoho ušlechtilého a záslužného, zejména při zachraňování života.¹

2.4 Rozšíření skautingu

Baden-Powell zakládal nová střediska, počet členů rostl a skautské hnutí se těšilo stále větší oblibě. Po dosažení prvních příznivých výsledků se stali skauti nejpopulárnější organizací v Anglii. Skauting se rychle šířil, jako první se dostal do Německa, dále do Belgie, Holandska, Ruska, Itálie, Polska, Francie, Srbska, Švédska, Argentiny, Chile, ba i do Číny a také Spojených Států Severoamerických, kde měl již své kořeny. Tím, že se skauting přenášel, nezměnil zásadně svou tvář. Cíle zůstaly stejné, jen forma provádění se různila. V Německu, Rusku a Polsku kladli důraz na vojenskou formu, v Americe se spíše přikláněli k náboženství a životu v přírodě.

V Polsku dala základy skautingu kniha *Scouting*, kterou napsal Andrzej Malkowski. Ponechal formu zcela nezměněnou, dle anglického vzoru a i název „skaut“ zůstal nezměněn. Omezil bohužel část skautingu např. bylo pozorování v přírodě. Naštěstí se této části ujalo Sokolstvo a na základě toho vychovávalo dorost.

¹ srov. SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 26 -29

V Německu je skaut napodoben jak formou, tak i uniformami, avšak vedení je poněkud odlišné. Vedoucími pracovníky jsou osoby stavu vojenského a nebo lidé jemu blízké.

Skauting v Belgii a ve Francii zůstal u anglického vzoru i s uniformami.

Hnutí za zřízení obdobné instituce pro výchovu dívek vzniklo v Anglii záhy po prvních úspěších skautingu pod jménem „Girl guides,“. V čele hnutí stojí slečna Agnes Baden-Powellová, která vydala společně se zakladatelem chlapeckého skautingu dílo „The Official Handbook for Girl Guides,“. Je zřejmé, že pro dívky je výchova stejně důležitá jako pro chlapce někdy i větší, ale nelze kopírovat chlapecký způsob výchovy. Je důležité nalézt nové cesty a prostředky. Můžeme sem zařadit např. poskytování první pomoci, ruční, kuchyňské a hospodyňské práce, zahradnictví, pěstění květin za okny. Dívkám skautkám se dostává poučení o hygieně, výchově dětí apod. Srovnáme-li chlapecký a dívčí skauting, dojdeme k zjištění, že dívčí není tak dobře organizován, nemá tak pestrý program, ale to neznamená, že tomu tak jednou nebude.¹

2.5 Počáteční potíže skautingu

Když začal Sir Baden-Powell propagovat svůj systém, byl v Anglii vzhledem ke svým zásluhám sympaticky uvítán, ale přesto se značnou nedůvěrou. Netrvala ovšem dlouho a skauting se těšil sympatiím všech vrstev obecnosti i vládních kruhů. Skauti byli součástí každého většího shromáždění lidí a byli vždy velkým přínosem. Např. při pohřbu krále Eduarda VII. dbali o pořádek na ulicích.

Všechna cvičení, která jsou vedena k militaristickému účelu, nejsou vždy vojenská. Pokud si bude moci důstojník armády vybrat mezi skautem, který se vyznačuje statností, otužilostí a vytrvalostí nebo mezi chlapcem, který se naučil pár daných povelů, jistě sáhne po tom, který během svého života získal mnoho zkušeností čili po skautovi.

¹ srov. SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 29 - 32

Důležitou roli ve skautingu hrají také hry, z nichž některé mají formu vojenskou. Právě ty jsou mezi dětmi nejvíce oblíbené. Jedná se o jednoduché hry, jako jsou např. přepadávačky, klukovské rvačky, ale ještě nikdy nenapadlo zakázat je pod titulem antimilitarismu.

Seton dále vyzdvihuje tělesná cvičení, která přispívají ke zlepšení brannosti mládeže, ale nepříznivě pohlíží na určité formy vojenských cvičení hlavně jedná-li se o mládež.²

2.5.1 Skautování a militarismus

Zvážíme-li skautování a jeho vliv na mravnou i tělesnou výchovu naší mládeže, můžeme se setkat s názory, že skautování je ve značné míře tzv. „vojáckování“. Kdo neví, že skauting a junácké čtyry jsou něco zcela odlišného, může snadno této námitce podlehnout a přijmout ji za svoji. Seton na toto tvrzení reagoval tezí, že hraní si na vojáčky, což se týká především mladých chlapců, je škola nezdravé ješitnosti a parádnictví.

Pokud se podíváme do Anglie či Francie, tak i zde pokusy o vojenské organizování mládeže selhaly. Musíme si ale uvědomit, že skautování vychovává armádě zdatnější dorost. Ovšem nejedná se jen o skauta, ale i např. Sokola. Vše je dáno účelnou tělesnou výchovou a jen kvůli tomu nemůžeme nazvat tyto organizace za militaristické. Jejich cílem je vychovat jak fyzicky tak i psychicky zdatnou mládež. Společnost chce dorost, který se bude spoléhat sám na sebe a na to co se naučil. Takto vychovaná mládež by měla nakládat se zkušenostmi co nejlépe pro sebe, ale i společnost.

Vojenská výchova je pouze pouhopouhá drezůra a poslušnost. Naproti tomu skauting usiluje o vnitřní rozvoj člověka, podpoření individuality, vyvolání nejlepších vlastností v každém jednotlivci, který se nezastaví před žádnou překážkou a snaží se dojít k cíli.

Cílem skautingu není dělat z chlapců krvelačné vojáky, ale vštěpit jim jisté zásady - statečnost a morálku. Skauting tedy zvyšuje brannost svých svěřenců a ukládá

² srov. SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x, s. 32 - 40

každému svému členovi nepsanou povinnost bránit svojí vlast před narušiteli, a v případě neposkytnutí pomoci to považuje za zradu a hanebnost, ale také vychovává mládež k úctě, výchově a má v této oblasti má této oblasti velice velký vliv. Každý člověk by měl být vlastenec a proto také i skaut v případném ohrožení státu by se měl aktivně účastnit obrany své vlasti a nenechat svou povinnost na jiných.¹

3 DĚJINY ČESKÉHO SKAUTINGU

3.1 Vznik a počátky českého skautingu (1911 - 1918)

Zakladatel českého skautingu profesor Antonín Benjamín Svojsík (1876 - 1938) se narodil ve Dvoře Králové nad Labem jako syn úředníka. Ve třech letech mu zemřel otec, matka se společně s ním a jeho třemi bratry přestěhovala do Prahy, kde pracovala jako švadlena.

Rodina byla po finanční stránce velice špatně zabezpečena, proto se musel mladý A. B. Svojsík s bratry podílet na jejím chodu a již od dětství byl veden k samostatnosti a odpovědnosti.

Jako třináctiletý hoch se pěšky vydal na cestu do Uher a dále se svým bratrem Františkem absolvoval cestu do Itálie, částečně vlakem a pěšky. Z cesty si přivezl plno dojmů a zážitků, které se mu staly cennými v utváření jeho charakteru.

A.B. Svojsík i jeho bratři se ve škole projevovali značným nadáním a přes tíživou rodinnou finanční situaci pokračovali všichni ve středoškolském studiu. A.B. Svojsík navštěvoval učitelský ústav, kde úspěšně odmaturoval a nadále se vzdělával. Jeho hudební a pěvecké nadání jej přivedlo do pěvecké školy.

Se svým bratrem JUDr. Františkem Svojsíkem a pozdějším spolupracovníkem Janem Novákem založil pěvecké kvarteto, s kterým v letech 1905 - 1906 vykonal cestu kolem světa. Z každého státu si přivezl řadu poznatků, pronikl hluboko do prvků, které později daly život skautingu.

Po návratu se věnoval umělecké činnosti. Založil Hudební matici, která vydávala skladby našich předních umělců. Řídil též časopis „Nový svět“ a přednáškové turné svého bratra cestovatele Aloise Svojsíka.

Mezitím se stal profesorem tělocviku a pomalu začal provádět s žáky první skautské pokusy.

V roce 1909 se oženil se slečnou Julií. Tou byl plně podporován.

A.B. Svojsík od mládí působil aktivně v Sokole. Ve svých devatenácti letech byl významným činovníkem Jungmannovy župy¹ a zúčastňoval se několika sokolských sletů. Plně chápal Sokola a proto chtěl zapojit nově vznikající hnutí do společné organizace s touto národní institucí. Nebylo však jeho vinou, že se tato myšlenka neuskutečnila.

V roce 1911 pochopil význam a myšlenky skautingu a od té doby mu zasvětil zbývající život.

Můžeme říci, že Československý skauting je dílem A.B. Svojsíka a vznikl na základě skautského hnutí, které založil v roce 1907 v Anglii generál lord Baden-Powel a jehož duchovním otcem byl spisovatel a zálesák Ernest Thompson Seton v roce 1902.

Roku 1911 odjel A.B. Svojsík do Anglie, kde pozoroval skautské oddíly a trávil s nimi čas. Byl uchvácen chováním skautů. Jak ke všemu přistupují a s jakým nadšením vše vykonávají. Sám jednou řekl: „*Když jsem poznal tuto soustavu, byl jsem jí přímo očarován. Zejména mne uchvátil problém výchovy v přírodě.*“² Procestoval více zemí, kde poznal, jak se osvědčuje výchova v přírodě.

Po prázdninách roku 1911 sestavil A.B. Svojsík první oddíl a začal s nimi provádět skautský program. Nejprve chtěl, aby cvičení sokolského dorostu obsahovalo skautské prvky, protože jejich výchova byla příliš úzká a jednostranná. Ale jeho snahu zhatilo konzervativní vedení Sokola.

Začal tedy přednášet a v únoru 1912 vydal brožuru s názvem „Český skaut“. Psal též knihu o junácké výchově mládeže s názvem „Základy junáctví“, která obsahuje příspěvky významných osobností českého národního života.

¹ župa - administrativní celek v bývalém Uhersku

² SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 12

Jeho velkým přáním bylo, aby nová instituce nesla typický český název, i když přejal některé prvky z anglického skautingu a také ze Setonova woodcraftu. Původně uvažoval o názvu Psohlavci, ale A. Jirásek mu jej rozmluvil. Nakonec zemský školní inspektor František Bílý přišel s návrhem „Junák“, s kterým Svojsík souhlasil.

Roku 1912 se A.B. Svojsík vydal poprvé tábořit se svým oddílem, který tvořilo třináct mladíků. Ti museli absolvovat čtyř denní cestu s veškerou táborovou výbavou na místo určení. Tábor se vyvedl a obavy některých nedůvěřivců byly zažehnány.

Roku 1913 A.B. Svojsík uspořádal veřejný tábor, kde byly divákům ukázány stany s podsadami, postelemi, stolkem a lavicí. Junáci zde připravovali na kamnech lívance a dávali obecenstvu ochutnat. Nedůvěra veřejnosti rychle opadla a přihlášky do skautských oddílů se hrnuly.

V roce 1915, kdy v Evropě probíhala první světová válka, vydal A.B. Svojsík se svými spolupracovníky časopis Junák. První výtisk vyšel 15.1. 1915 a podíleli se na něm čeští junáci. V úvodu prvního výtisku časopisu si můžeme přečíst následující: *„Začínáme s novým listem v těžkých dobách, kdy jiné zanikají, Pouštíme se do života bez nakladatele, bez základního fondu, spoléhající jako vždy pouze na vlastní svou práci a na vítězství zdravých idejí, které již mnoho přátel našemu hnutí získaly ve všech vrstvách naší společnosti.“*¹ Tento časopis vycházel do roku 1940, kdy byl zastaven německými okupanty.

Po válce v roce 1945 začal opětovně vycházet, ale roku 1948 byl poprvé pozastaven komunisty. V roce 1968 - 1970 byl pozastaven komunisty po druhé a v roce 1989, kdy nastala třetí obnova skauta je časopis od září 1990 opět vydáván.

V těžkém válečném období se A.B. Svojsík snažil udržet skauting u nás tak, jako tomu bylo v době předválečné. I přes jeho velké úsilí se mu nedařilo, jelikož mnoho vůdců oddílů narukovala na frontu. V roce 1918 registroval 300 činných junáků. Po skončení první světové války, rozpadu Rakouska Uherska a založení Československého státu, svolal A.B. Svojsík české junáky do služby. Ti nastoupili do Národního výboru, který je zaměstnával na poštách, ve svých úřadovnách a ve službách spojovacích. Z tohoto důvodu

¹ SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 18

byly první české známky věnovány junákům s nápisem Pošta českých skautů - ve službách národní vlády.

Vznikem Československa končí první kapitola vzniku českého Junáka. V této kapitole jsme se setkali s velkou snahou prof. A.B. Svojsíka a jeho spolupracovníků o vybudování nového hnutí pro českou mládež a také ukázání potřeby dalšího působení skauta v Československu.¹

3.2 Československý skauting v období let 1918 - 1938

Po založení Československého státu se čekalo, že toto období bude pro skauty osvobozujícím mezníkem. Bohužel tomu tak nebylo a cestu skauta těsně po válce pronásledovaly potíže. Ve vedení skauta se odtrhlo pár ctižádostivců, kteří se snažili odstranit prof. A.B. Svojsíka z vedení skauta. Ten však zachoval chladnou hlavu a útok na svou osobu i na celé hnutí odvážně odrazil.

Dalším problémem bylo tříštění skauta. Do republiky se v roce 1918 dostalo několik skautských organizací, ale většina z nich se rozpadla. Třídění skauta se snažil prof. A.B. Svojsík zabránit a proto se svými spolupracovníky založil dne 7.4. 1919 Svaz junáků a skautů republiky Československé, ve kterém měly své slovo všechny skautské organizace.

V roce 1919 se snažil A.B. Svojsík opětovně prosadit svůj výchovný systém do řad Sokola. Se svým kolegou Janem Novákem napsal pro obec sokolskou knihu Základové skautingu. Ale i přes veškerou snahu byl další pokus o prosazení junácké myšlenky v Sokolu neúspěšný.

Dne 9.5. 1920 byla uspořádána přehlídka skautů a skautek na počest prezidenta T. G. Masaryka, který při této příležitosti řekl: *„Já vám děkuji ze srdce, děkuji také ve jménu své ženy. Přijímám a dávám svůj souhlas s ideou bratrství. Bratrství a z toho praktické důsledky vyvozují, aby nezůstalo heslem, bratrství nás Čechů a Slováků v první řadě a pak všech ostatních národů. Ale i bratrství ve vašich řadách a všech skautů je velká skautská idea. Skautství, jak se na ně dívám a co o něm vím, bylo ve mně jako ideál praktičnosti - praktičnosti v malém i velkém. Praktičnost v tomto smyslu, aby mládež ve městech a ve*

¹ srov. SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 9 - 28

velkých místech nebyla vychovávána uměle, až nepřírozně. Tu praktičnost míním, praktičnost rukou a práce. Dovést si pomoci a nebyti závislým na jiných. Praktičnost, která vylučuje luxus, to platí zejména pro města: žádný přepych, žádné zbytečnosti, vyhazování jmění a sil a tím uskutečnění praktického bratrství a prostory republikánské. Republika je ideál, to není pro nás jen forma státu vedle jiných forem. Republika, dle mého mínění, je ideál starořímské prostoty těch reků odhodlaných dáti za republiku všechno. Prostota a praktičnost, to jest nám potřebou a pak nakonec intimní svazek s přírodou. Příroda jest potrava pro tělo, vzduch a slunko. My, všechna starší generace byla vychována v pověrách hygienických a dietetických. My jsme nechápali a nechápeme, že vzduch je nejpříroznější a nejlacinější stejně potřebnou potravou. Příroda je demokratická a proto vidím ve skautingu školu republikánskou. Prohlašuji vám, všem: Nazdar!“¹

Roku 1920 odjel A.B. Svojsík společně s devíti funkcionáři Svazu na I. světové skautské Jamboree² konané v Londýně. Tomu předsedal lord Baden-Powell. Ustanovil Svaz za právoplatného člena mezinárodní skautské organizace. V tomtéž roce vyšla další Svojsíkova kniha s názvem *Výchova občana republiky skautováním*. Vedla k republikánské, demokratické a občanské výchově.

Roku 1921 skauting u nás slavil 10 let založení a registrováno bylo celkem 19 640 členů, 1 980 vedoucích pracovníků a 760 oddílů. Na počest výročí byly v Praze uspořádány Národní skautské slavnosti.

I přes malé dotace, které skauting jako hnutí dostávalo, se těšilo velké přízni. Jeho popularita u nás i nadále vzrůstala. I přes veškeré nepříjemnosti sledoval Svaz pozorně činnosti oddílů a věnoval velkou pozornost výchově nových vůdců a činovníků. Jejich výchova je důkladně obsažena v metodice junácké výchovy. Ti, z kterých jsou dnes vůdci začínali jako chlapci v jednom ze skautských oddílů a postupně se vypracovávali v družinového vedoucího a až po vůdce oddílu, popřípadě velitele střediska. Pro jejich potřeby vycházel časopis *Vůdce*. V roce 1923 se uskutečnila první Lesní škola, která byla určena jako kurz pro nové vůdce oddílu.

¹ SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 34

² Jamboree - mezinárodní nebo celonárodní sraz delegátů skautských organizací

Můžeme říci, že skautské hnutí se rozvíjelo v plné šíři. U chlapců od vlčat přes junáky až po rovery, u děvčat do světlušek přes skautky až po roverky. Každým rokem pro ně byly pořádány sportovní a skautské soutěže. Sjíždělo se zde hodně oddílů a bylo tedy možné porovnat je mezi sebou a posoudit stupně výcviků v jednotlivých oddílech. Přestože nebyl nikdy kladen důraz pouze na sportovní stánku jedince, zde měla velkou váhu. Umožňovala členům družstev přechod ke sportovní činnosti. Závody se konaly v těchto disciplínách:

- závody lehkotletické
- závody plavecké
- závody kanoistické
- závody lyžařské
- přetah lanem
- turnaj ve volejbalu
- štafeta Prahou

Vyvrcholením junácké sezóny byl letní tábor, na který se oddíl připravoval celý rok. Taková příprava nebyla a ani dnes není vůbec jednoduchá. Skauti si sami museli sehnat finanční prostředky, postavit tábor, sehnat kuchařky a uklízečky. Tyto tábory byly sledovány Svazem a vedoucí byli každoročně posuzováni. Byl posuzován i celkový tábor a pokud nesplňoval základní podmínky, měl velké problémy s vydáním povolení na následující rok.

V roce 1924 se konal v Praze Mezinárodní olympijský kongres. Při této příležitosti bylo v Královské oboře uspořádáno velké sportovní soutěžení junáků a skautek. Členové kongresu si vše pečlivě prohlédli a zvláště je zaujaly činnosti vodních skautů. Téhož roku se konal v Kodani druhé světové skautské Jamboree již za účasti československých junáků v čele s A.B. Svojsíkem. Třetí Jamboree se pak konalo v roce 1928 v Anglii. Tehdy byl již vybudován samostatný československý tábor.

V roce 1926 přijal valný sjezd Svazu programové prohlášení, podle něhož byl skauting

obrodným hnutím mládeže. Toto hnutí muselo poskytovat všestrannou výchovu, muselo být hnutím národním, demokratických, nábožensky tolerantním, sociálně pokrokovým, politicky nestranným a nemilitaristickým.

Od roku 1929 trvala po čtyři roky celosvětová hospodářská krize, která se projevila i v činnosti junáka. Podle dochovaných materiálů můžeme zjistit, že skautské oddíly navštěvovaly děti z dělnických a středních vrstev obyvatelstva, které tato krize nejvíce postihla. Ale i přes tyto potíže pracovala většina oddílů se stejnými nebo trochu menšími úspěchy.

3.2.1 Slovanské Jamboree

Roku 1931 slavil československý skaut dvacáté výročí a na jeho počest se konalo Slovanské Jamboree konané v Praze ve dnech 28.6. - 2.7., Jamboree se zúčastnilo více než 10 000 skatů a skautek z Československa, Jugoslávie, Litvy, Polska, Anglie, Francie, Maďarska a Rumunska. Celou tuto akci popisuje pamětní publikace vydaná Svazem po ukončení Jamboree. Atmosféru Jamboree teď přiblížím delší citací z oné publikace:

„Byly to krásné chvíle prožité v Královské oboře, nyní prostě nazvané Stromovkou. V tomto sadu našli tisíce bratří a sester na několik dní domov. Na přilehlém ostrově vyrostlo v několika hodinách stanové město, které do svých plátěných útulků pojalo naše i zahraniční hosty. Ty krásné večery! Po rušném dni, plném únavy a nových, nevyhladitelných dojmů, malý táboráček... A kolem něho jsou stuleny družné kučeravé hlavy snící, bloudící v dálkách obrazotvornosti a vykouzluující si skvělou budoucnost. Tak jako my zde pod šumnými velikány starého stoletého parku v bratrské družnosti sníme a zaséváme jiskry lásky do svých srdcí i do srdcí bratrů z ciziny - tak, kdyby už i celé lidstvo jednou dovedlo se sjednotiti v přátelské družnosti a pod mohutnými oblouky světových katedrál dovedlo si říci: Dost záští, dost nenávisti, dost bojů, dost krve teklo a životů zhaslo - nyní bud' me bratry a sestrami a celý život bud' jedině království na zemi. Tak snili naši hoši a děvčata, usínající v náručí přírody za tichého šeptání kolem Vltavy. A ta skvělá rána, ta jitra plná slunce, záře dýmání a rosy i vůně pokosených luk! S novým jitem nový život a krásnější ještě než ten včerejší! V krátkém plno ruchu, ohně dýmají,

vůně kávy a čaje se šíří a mísí s mlhou, která vane od řeky, výskající halas koupajících se, vážné postoje při vztyčování státní vlajky na stožár, a pak v plném lesku nastupují skupiny ke službě, do práce, ke hrám, závodům a co všechno to tehdy bylo na ostrově a pod košatými korunami ve Stromovce. Těžké bylo pak loučení. Sešli se bratři a sestry skauti a rozcházeli se jako sestry a bratři rovní. Rozcházeli se s vírou v budoucnost svou i budoucnost skautského hnutí, které jim poskytlo tolik krásy a dovedlo naplnit jejich životy pravou radostí. Loučil se druh s druhem s něhou, která vlnila hrud' a vyvolávala vláhu v důvěřivých očích. Kolik upřímných přátelství tu bylo uzavřeno na věky! Kolik nových poznatků tu vyprýštilo z pospolitého života! Ano to jsou nejcennější výsledky velkolepého podniku našeho. A jak si všichni řekli: nesmíme stanouti tam, kde jsme se vypracovali až dosud, musíme dál a hlavně hloub! A jak všem vytanula na mysl spousta nové práce, která nás tu čeká, spousta nového odříkání, nových obětí! Tisíce nových služeb, tisíce hloubavých hlav a tisíce upřímných duší, které čekají, že i k nim přijde poselství mládeí a bratrské lásky, že i jim bude přán podíl na radostech života, jaké dovede připravit je skauting. Rozcházeli se všichni povzneseni, naplněni pýchou a hrdostí oprávněnou nad dosaženými úspěchy a rozcházeli se i s přesvědčením veliké síly, která je ve skautském hnutí utajena a čeká jen na onen čarovný prut, jehož úderem vytryskne z pusté skály jasný pramen. A tímto kouzelným prutem je láska, a to láska ke všem. V ní rozvine se naše hnutí k metám nejvyšším, jen v lásce, která hory přenáší, najdeme onu svatou svornost, která dělá divy, jen v lásce vzplane oheň pravého bratrství a sesterství, které dovede přetaviti povahy děvčat i chlapců v ocel a utužiti je do tvrdosti a stálosti nad dýmant. V tomto byl pravý smysl Jamboree a Táborů slovanských skautů a jeho splněním splnily i tyto tábory svůj úkol.“¹

Před zahájením Jamboree byla otevřena slavností skautská výstava. Ta měla veliký úspěch a navštívili ji význačné osobnosti s kruhů pedagogických. Výstavu zahájil ministr zahraničí dr. Edvard Beneš projevem, zde cituji je zlomek:

„Skauting je zvláště pro městskou mládež přímo požehnáním.... kdo z nás je nucen

¹ SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 42 - 44

*sledovat veřejný život, ví co ještě nám chybí ve věci lidské a občanské slušnosti a vzájemné ideové tolerance. Skautské hnutí chce v tomto smyslu vychovávat lidi dokonalé, nebo řekněme, alespoň slušné po všech stránkách.*¹

Jamboree provázela řada sportovních soutěží, které se uskutečnily na letenských sportovních stadiónech. Vyvrcholením celé akce byl slavnostní pochod Prahou z Vinohrad přes Václavské náměstí, Národní třídu, Karlův most na Pražský hrad. Účelem pochodu bylo hlásání touhy po míru a přátelství. Přihlízející diváci přivítali tento pochod s nadšením a obdivem. V konečné stanici na Pražském hradě přivítal shromáždění prezident republiky T.G. Masaryk a poděkoval jim projevem:

*„Akceptuji plně váš program a program národnosti a lidskosti. Lidskost, lidstvo není pouhým abstraktem. Není lidstvo bez národů a není nad národy. Lidstvo je živá a bude živá organizace všech národů a států. A proto účinná láska k svému lidu je zárukou lidskosti. Vaše metoda skautská a vaše jméno vám praví jak postupovat i v budoucnosti. Vy se snažte žít v přírodě. Příroda je prostá a učí vás zdravému oproštění. V přírodě se naučíte být praktickými a čestnými.*²

V podvečer se ve Smetanově síni konala slavnostní schůze na oslavu dvaceti let trvání československého skautingu, kterou zahájil slavnostním projevem zakladatel našeho skautingu A.B. Svojsík. Schůze se zúčastnili zástupci vlády, civilních a vojenských úřadů, zástupci tělovýchovných, sportovních i uměleckých svazů atd. Den poté byli pozváni zástupci československého i světového skautingu na radnici a položili věnec na hrob neznámého vojína a kytici na pamětní desku popravených pobělohorských českých pánů. Na závěr byl uspořádán slavností večer na Barrandově, který ukázal hostům náš společenský život po jiné stránce než skautské.

Toto shromáždění přineslo pro náš skauting velký úspěch a na jeho základě požádal Svaz mezinárodní skautské ústředí, aby i čtvrté Jamboree v roce 1933 se konalo v Praze. Žádosti bylo vyhověno, ale pro nedostatek financí a absolutní nezájem z řad státních orgánů byla roku 1932 žádost odřeknuta.

1 SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 44

2 SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 46

Čtvrté Jamboree se tedy roku 1933 konalo v sousedním Maďarsku.

Dne 17.1. 1933 zemřel Josef Rössler-Ořovský, který byl prvním starostou Svazu a současně zakladatelem mnoha sportů v Čechách. Českému junáctví prokázal nezapomenutelné služby. Rozloučení s ním přihlíželo tisíce junáků a skautek.

Během několika dalších let skautské oddíly zaznamenávaly příliv nových tváří. I přes nezáměr vlády finančně podporovat tuto organizaci rostl zájem o to stát se jejím členem. Dokazují to následující statistiky:

v roce 1933 bylo registrováno 38 793 členů v 1 265 oddílech

v roce 1935 bylo registrováno 47 998 členů v 1 463 oddílech

v roce 1937 bylo registrováno 61 506 členů v 1 822 oddílech

Nespočet hodin zdarma věnovali skautští vůdci rozvoji junácké myšlenky. Velká množství chlapců a děvčat, kteří navštěvovali tyto oddíly, později založili své vlastní a tím mohli předat dalším generacím to, co se sami naučili. Nejvíce vedoucích bylo z řad pedagogů, kteří dokázali nejlépe pochopit junáckou myšlenku a správnou cestou ji šířit dál.

Jelikož byly na skautské vůdce kladeny velké požadavky a růst junáctví nadále sílí, bylo nutné určitým způsobem reagovat. Začala tedy vycházet řada příruček a odborných článků na vysoké úrovni. Jednou z nejlépe propracovaných byla příručka od prof. Svojsíka a dr. Vělena Fanderlika s názvem „Skautský vůdce“.

Roku 1935 se konalo v Polsku za velké účasti československých členů junáka další Jamboree.

Roku 1936 byla vydána brožura prof. Svojsíka a Jana Nováka s názvem „Skauting brannou výchovou mládeže“, ve které se autoři zabírali myšlenkou, zavést brannou výchovu do všech organizací. Na toto často diskutované téma napsal prof. A.B. Svojsík následující:

„Skauting je dokonalou brannou výchovou přirozenou, nenásilnou, otužováním, cvičením a zvykem žít soběstačně v přírodě, tábořením, řemeslnými pracemi, zejména však výchovou mravní, zvykem konati službu obětavé lásky k vlasti, smyslem pro povinnost, výchovou všech občanských ctností. Branná výchova skýtá u nás do dnes smutný obraz. U nás nastal obrat ve smýšlení teprve vítězstvím Hitlera a nedávno byli to sovětští žurnalisté, kteří nám zahřměli do duše: Srazte každého, kdo vám bude mluvit do brannosti! A učinili konec švejkovin, jimiž byl národ dobrých čtrnáct ukolébáván v bezstarostnost o nejvyšší povinnosti státní obrany jeho svobody.“¹

V roce 1937 byl k velké potěše prof. A.B. Svojsíka schválen zákon o branné výchově občanů. Na Valném sjezdu Svazu to komentoval následovně:

„Šli jsme jen svou cestou a často proti proudu. Šli jsme odhodlaně a důsledně se svou mládeží za pevným cílem a neslevili jsme ani v nejmenším. Dnes máme zadostiučinění. Zásahu o to, že jsme v intencích Tyršových my první dali našemu státu svobodnému, úplnou a moderní brannou výchovu mládeže, nedejte si vzít nikdy a od nikoho.“²

V roce 1937 byla u nás založena “Skautská edice“, kde se začínala vydávat odborná junácká literatura a různé tiskopisy pro junácké oddíly a střediska.

Rok 1938 byl pro československý skauting obdobím kritickým. Stále více se prohlubovaly útoky na naši republiku z fašistického Německa, zejména pak v pohraničních oblastech. Zde působily junácké oddíly, které v řadách armády a policie zajišťovaly klid a pořádek. Je známo mnoho případů, kdy skauti pomohli zajistit či zneškodnit nepřítel. Dále byly jejich služby využity v květnové mobilizaci, kde působili většinou jako spojky armády.

V roce 1938 se konal X. všesokolský slet, který byl přehlídkou jednoty a odhodlání celého národa bránit svoji vlast. Této akce s zúčastnili českoslovenští skauti a skautky a jejich vystoupení bylo velmi pozitivně hodnoceno obyvatelstvem.

1 SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 51 - 52

2 SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 52

Roku 1938 svolal Svaz Valný sjezd. Zde profesor A.B. Svojsík ve svém projevu přísahal věrnost a odhodlání k spravedlivému a vítěznému boji:

„Všichni víme, že budoucnost je chmurná. Na nás, zdá se, ženou se mraky od severu a snad i z jiných stran. A tu vzpomínám na báseň starého německého básníka, úmyslně básníka německého, který po vyličení zimní bouře v přírodě radostně volá: Přeci zase musí přijít jaro! A vzpomeňme i slov básníka Viktora Dyka, která vyvěřela ve vězení jako láva z jeho srdce, krví rozbouřeného: Opustíš-li mne, nezahynu, opustíš-li mne zahyneš! Tak mocně volá k vám hlasem svým země a my mu nasloucháme. Vlast, to je to nejdražší co máme, jí věnujeme vše, jí platí naše služba až do obětování života. To je náš skautský slib, naše skautská přísaha, skautská víra v pravdu, spravedlnosti a nesmrtelnost ideálů.“¹

Dne 16.7. 1938 odjel A.B. Svojsík do Sovětského svazu. Seznámil se tam s místní výchovou mládeže, poznal nové směry a způsoby organizace v sovětské tělesné výchově a sportu. Do vlasti se vrátil počátkem srpna 1938, obohacen mnoha novými poznatky a zkušenostmi. Týden po návratu onemocněl. I přes veškerou lékařskou snahu horečky neustoupily. Projevila se otrava streptokokem na jejíž následky dne 17.9. 1938 profesor A. B. Svojsík zemřel.

Jeho smrtí ztratilo československé junáctví a celý náš národ vynikající osobnost. Jeho význam velmi dobře vylíčil v roce 1916 Jiří Wolker, který ve svém táborovém deníku napsal: *„Professor A.B. Svojsík je muž, jakých bychom my Češi potřebovali co nejvíce.“²*

Rok 1938 byl jakým si smutným završením jedné z nejúspěšnější kapitoly českého skautingu v jeho historii, neboť výsledkem Mnichovské dohody byla republika přinucena opustit pohraničí a přenechat jej fašistickému Německu, přestože byli skauti připraveni se aktivně zapojit do obrany své vlasti.³

1 SVOBODA, M. Hledání ztracené stezky. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 53

2 SVOBODA, M. Hledání ztracené stezky. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s.54

3 srov. SVOBODA, M. Hledání ztracené stezky. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1, s. 29-56

3.3 Rozpad republiky a nacistická okupace (1939- 1945)

Německá armáda svým jednáním zapříčinila ztrátu majetku a členství v pohraničních oblastech naší republiky. Lidé se z těchto končin museli vystěhovat a výraznou pomoc zde sehráli právě českoslovenští junáci, kteří usnadňovali vystěhovalcům odchod z pohraničí.

V této době se objevily snahy sjednotit národ a utvořit tzv. vládu Národní jednoty. Jednalo-li se o skauting, vyskytly se na některých místech snahy Sokola přivést toto hnutí pod svoji střechu. Skaut si však svou svobodu uhájil. Na ustavujícím sněmu 22. ledna 1939 vznikla jednotná organizace JUNÁK. Tuto organizaci tvořil: Svaz junáků skautů a skautek RČS s katolickými složkami, Junáci volnosti (vedeni Antonínem Mádlem) a Švehlovi junáci. Do vedení byl zvolen pplk. gen. štábu Václav Vlček (dosavadní předseda Svazu). Pro junáky byla vytyčena povinnost pomáhat republice např. starat se o utečence z pohraničních oblastí. Dále byla ustavována Sdružení přátel Junáka. Náboženské otázky měla na starost duchovní rada. V „homogenních“¹ oddílech probíhala náboženská výchova a k slibu skautů přibyl dodatek „...tak mi pomáhej Bůh“. Byly zavedeny změny, které se týkaly vypuštění branné výchovy a u děvčat byl zaveden název světlušky (odvozeno od Karafiátových Broučků). Další změny se týkaly oděvu. Jednalo se o nahrazení klobouku hnědou lodičkou vojenského vzoru. Dosud různorodě barevné šátky byly nahrazeny hnědými a také se změnilo značení na krojích. Kromě těchto změn nastaly i změny organizační.

V březnu roku 1939, kdy německá armáda okupovala naši zem, nastaly velké změny. Velitel Junáka V.Vlček musel rezignovat, na jeho místo nastoupil Bohuslav Řehák, který byl ovšem zatčen a držen jako rukojmí. Dalším jmenovaným byl Dr. Rudolf Plajner, který se snažil udržet činnost organizace, ale ze strany německých úřadů byl činěn nátlak na Junáka k vystoupení z mezinárodní skautské organizace. Německu šlo o získání vlády nad Junákem a výchovu naší mládeže směřovat podle svého vzoru. Řada členů reagovala na tuto situaci odchodem do zahraničí. Na Slovensku se o likvidaci skautingu zasloužila Hlinkova garda.

¹ homogenita - stejnorodost, stejná struktura složení

Roku 1940 byli vyslýcháni vedoucí skautských oddílů gestapem. Němečtí vojáci provedli na některých tábořištích prohlídku, kde konfiskovali nebo násilně ničili majetek a účastníky tábora rozehnali. Další tábory byly též ukončeny a táboření junáků bylo ze strany Německa zakázáno. Za důvod bylo označeno cvičení mládeže proti říši. Dr. Plajnerovi se nepodařilo Junáka udržet neboť 4. listopadu obsadilo gestapo ústředí a znemožnilo tedy jeho další činnost.

Po tomto násilném ukončení Junáka uteklo mnoho našich hochů do zahraničí, kde se jim podařilo československou skautskou organizaci opět vzkřísit. Byli zastoupeni na všech mezinárodních skautských jednáních. Zásluhou Dr. Velena Fanderlíka se řada našich oddílů usadila v Anglické armádě. Někteří z nich zastávali velitelské funkce. Pracovali též v mezinárodním výboru emigrantů, jehož cílem byla obnova skautského hnutí v nacisty obsazených zemích.

Je doložené, že u nás během druhé světové války pracovalo minimálně devadesát oddílů. Skauting tedy pokračoval, ale ne běžnou cestou. Jednotlivé oddíly se skryly např. v Klubu českých turistů, ve Foglarových čtenářských klubech Mladého hlasatele, ve sportovních klubech a nadále v nich pracovaly. Hlavní prioritou těchto oddílů byl odboj proti nacistickému Německu. Za květnového povstání měla družina těchto odvážlivců 700 členů. Junáci prováděli výcvik a drobné sabotáže, šířili zahraniční vysílání, roznášeli letáky atd. Nejedvážnější akcí byla přeprava zástupce londýnské vlády kpt. Nechanského do Prahy.

Více než 600 skautů bylo po dobu války popraveno ve věznicích či koncentračních táborech. Další skauti padli na brigádách při Pražském povstání nebo jinde. Po skončení války bylo uděleno 650 záslužných junáckých křížů a také vysoká vojenská vyznamenání za statečnost.¹

¹ srov. KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE. *Historie skautingu*, Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM 1999. ISBN: 80-86109-27-5, s. 32-34

3.4 Obnovený Junák (1945-1948)

Ihned po válce začal Junák s obnovou své organizace a zájem mládeže byl veliký. Již v roce 1945 se podařilo připravit pro mládež tábory, ale obnovení nebylo tak jednoduché. Oddíly pomáhaly při žních, v lese, při sklizni chmele i jinde a tím si vydělali. O obnovu se zasloužil i časopis Junák, který od října po pauze začal opět vycházet.

V době obnovy činil počet členů skautských oddílů téměř čtvrt miliónu. Dr. V. Fanderlík se stal členem mezinárodního výboru skautů a V. Koseová místopředsedkyní světového výboru a předsedkyní evropské skupiny. Velkou podporu nacházel Junák u prezidenta Dr. Edvarda Beneše, vládních činitelů i velké části veřejnosti.

Po úspěšné účasti 500 junáků a skautek na světovém Jamboree ve Francii roku 1947 stoupala jeho popularita. Velké uznání tam získali skautové hudby z Hradce Králové a z Prahy.

V letech 1947 - 1948, kdy se v Československu rozhodovalo o svobodě a demokracii, byl Junák kritizován za neúplné zapojení do tzv. „jednotného“ Svazu mládeže řízeného KSČ. To mělo za následek nejednotný pohled na Junáka a na jeho určité problémy. Uvnitř organizace se utvořily dvě skupiny, „progresivní a konzervativní“. „Progresivní“ skupina viděla poslání v socialismu a chtěla jím ovlivnit výchovu mládeže. T pak vyčítala „konzervativní“ skupině, že bez hledu na nové společenské poměry setrvává i nadále u klasického Baden-Powellova skautingu. Diskutována byla též otázka koedukace¹, výchovy roverů a starších skautek a hlavně otázka kolektivního členství v SČM. O postavení Junáka ve Svazu československé mládeže měl rozhodnout III. junácký sněm ve Zlíně. Na něm byla většinou odhlasována rezoluce² doporučující vystoupení z SČM. Ale ke sněmu již nedošlo, dále byla otázka skautského hnutí v souvislosti s politickými změnami ve státě řešena mocensky.³

1 koedukace - společenská výchova (vyučování) chlapců a dívek

2 rezoluce - zásadní usnesení vzešlé z kolektivního jednání (schůze, sjezdu ap.)

3 srov. KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE. *Historie skautingu*, Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM 1999. ISBN: 80-86109-27-5, s. 34 - 35

3.4.1 Jihočeská lesní škola v roce 1945

Na vybudování Jihočeské lesní školy mají hlavní zásluhu její čtyři instruktoři:

Václav Dvořák - skautským jménem Tint'a,

Karel Fořt - skautským jménem Fík,

Josef Šlechta - skautským jménem Běs,

Jaroslav Šubrt - skautským jménem Batuška.

Všichni cítili potřebu vzdělávat junácké činovníky a připravit je na vůdcovskou činnost. To byl také hlavní úkol lesní školy, vzdělávat další potencionální vůdce oddílů.

Již v roce 1945 se podařilo v první polovině srpna zahájit první turnus. Předcházely tomu velké přípravy jak po stránce programové tak i technické.

Absolventi těchto škol se každým rokem vraceli, udržovali celoroční spojení s instruktory a i mezi sebou a na základě toho, můžeme říci, že funkce těchto škol byla velmi záslužná.¹

3.4.2 Jihočeská lesní škola v roce 1946

V tomto roce fungovala lesní škola v plném proudu, byla 9. července zahájena. Počet jejích frekventantů činil 39 a instruktorů 5. Během léta se zde vystřídalo několik velkých činovníků Junáka, kteří zde přednášeli.

Bylo vytvořeno šest družin, do kterých byli frekventanti rozděleni. Jejich názvy byly tyto: Jeleni, Lišky, Orli, Rackové, Hlemýždi a Medvědi. Každá skupina měla svůj pokřik, který měla i lesní škola sama:

¹ srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHA, 1995. s. 11-18

„Ven, ven - volá den,

končí sen,

práce volá, Lesní škola!

hip, hip, hurá!“¹

Na závěr lesní školy byly vyhlášeny tzv. dny ticha. Ty sloužily k tomu, že se každý účastník mohl v naprostém klidu zamyslet na tím, co se zde naučil a dozvěděl. Úplným vyvrcholením byl táborový oheň, který byl jakou si rozlučkovou akcí.²

3.4.3 Jihočeská lesní škola v roce 1947

V tomto roce byla škola přestěhována z Černic ke Starému rybníku poblíž Čertovny, kde se nalézaly v nádherné krajině tři rybníky.

Rozšířil se počet instruktorů a to z řad frekventantů, kteří absolvovali školu v předešlém roce.

Činnost lesní školy byla spojena též s činností publikační a vydavatelskou a začala vydávat časopis „OHĚŇ“, který však neměl dlouhého trvání a 22.2. 1948 vyšlo jeho poslední číslo. Konec OHĚŇ byla jedna z prvních ran, která začala pod vlivem komunismu drtit a deformovat skauting podle své ideologie.³

3.5 Potlačení skautingu (1948-1967)

V únoru roku 1948 vznik „Akční výbor ústředí Junáka“. Ten s okamžitou platností odvolal připravovaný sněm a včlenil Junáka do komunisty řízeného SČM, jako organizaci

1 ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHA, 1995. s. 20

2 srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHA, 1995. s. 19 - 27

3 srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHA, 1995. s. 28 - 32

pro výchovu dětí od 6 do 15 let. Práce junáckých činovníků byla pod dohledem a z řad nezkušených mládežnických funkcionářů přicházelo neustálé neuvážené a necitlivé zasahování do jejich práce. Byla rozpoutaná kampaň, která vedla proti dosavadnímu vedení.

V březnu roku 1948 byla zrušena náboženská výchova v Junáku. V srpnu se pak konala porada osmi evropských socialistických zemích, na které se skauting setkal s obrovskou kritikou. Tato konference konaná v Budapešti dala směr k budování pionýrských organizací. Na základě toho, klesl počet členů Junáka ze 180 000 (1947) na pouhých 30 000 (duben 1949).

Totalitní komunistický režim vedl proti Junákovi řadu soudních procesů, které „odhalovaly“ trestnou protistátní činnost skautských činovníků. V padesátých letech tyto procesy „dokázaly“ nezákonné organizování, přípravu politického zvratu, velezradu a špionáž několika junáckým činovníkům a odsoudily je tak k mnoha letům věznění. Většina těchto procesů byla ze strany komunistů vykonstruována a doznání členů Junáka bylo násilně vymoženo. Skauting byl v této době komunistickými pracovníky označován jako nepřítel mládeže a našeho státu. Na toto téma vycházely brožury, v kterých byl skauting kritizován více než tomu bylo na nacistické okupaci.

S příchodem pionýra nastávají v některých otázkách mladistvých určité problémy. „Tvůrci nového směru“ si nepřipouštěli, že začala výrazně upadat mimoškolní výchova a kriminalita mládeže naopak vzrůstat. Na toto téma se objevovaly diskuse, že skauting měl též své klady, ale pro KSČ byly tyto názory nepřijatelné a pro mnohé diskutéry nebezpečné.¹

¹ srov. KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE, *Historie skautingu*. Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM 1999. ISBN: 80-86109-27-5, str. 35-37

3.5.1 Jihočeská lesní škola v dalších letech až do roku 1968

O osudu této školy se rozhodlo v únoru 1948 a to tak, že od tohoto roku se již nebude pořádat. Je zajímavé, že se na tomto rozhodnutí podílelo bohužel i několik členů Junáka. Hlavním důvodem byla změna politické situace a snaha funkcionářů tehdejšího SČM ovládnout skauting a předělat ho podle svých představ.

O úplném konci Jihočeské lesní školy hovořit nemůžeme, např. v Č. Budějovicích přesunuli instruktoři školy její činnost do ještě povolených aktivit na náboženském poli. Po tuto dobu se konala řada tajných schůzek, a tak Jihočeská lesní škola plnila nadále svoji úlohu.

Komunistická zvůle zasáhla tvrdě instruktory této školy, ovšem přes krutost se jí nepodařilo všechny členy zlomit, což dokazuje rok 1968 a následně po 20 letech rok 1989.¹

3.6 Pokus o vzkříšení Junáka (1968-1969)

Hlavní zásluhu na obnově českého skautingu v roce 1968 měla řada lidí, kteří mohli okusit plnohodnotnou blahodárnost a radost ze života podle skautského slibu před druhou světovou válkou a krátce po ní. Začalo se s velkým nadšením a vůbec se nečekalo na nějaké schválení režimem. Po celé zemi byla tehdy podporována naděje na svobodnější život v Československu.

Z dochovaných dopisů můžeme číst, že touha po obnově Junáka byla tak obrovská, že ani ta poválečná, či listopadová v roce 1989, se jí nedokázala vyrovnat. Na ukázkou citace z dopisu: *“Dnes, po dvaceti letech se konečně vracíme k naší tradiční junácké práci. Nelze tak velkou událost přejít příliš stroze a bez projevu radostného uspokojení nad tím, že naše věc byla dobrá a jako taková vždy vítězila a opět zvítězí“.*²

¹ srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHA, 1995. s. 33 - 34

² LEŠANOVSKÝ, K. *Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970*. Praha: o.s. ČIN 1993. ISBN: 80-239-2100-2, s. 15

V této době se v českém skautingu dodržovala doporučení jeho zakladatele Roberta Baden-Powella: „*Během svého života na této zemi se snaž udělat něco trochu dobrého, co by tu po tobě zůstalo.*“¹

Dle zachovaných záznamů v roce 1969 činil počet registrovaných členů Junáka 46 206 osob. Přibývalo přízně této organizaci a k práci se vrátilo více než 600 skautů a skautek, kteří byli v padesátých letech věznění. Nejen ti se zasloužili o vydání nových směrnic, předpisů a řádů. Velká pozornost byla věnována budování Lesních škol a instruktorských sborů. Důraz se také kladl na udržování dobrých vztahů a jinými organizacemi jako byl Český svaz turistů, Červený kříž, Svazarm, Svaz protifašistických bojovníků, domy dětí a mládeže atd.

Společenská situace v této době neměla pro rozvoj Junáka pochopení. Do popředí se dostávali lidé, kteří plnili nařízení moskevských protektorů a zatlačovali jakékoli pokusy a možnosti svobodnějšího žití ve společnosti. V dubnu 1969 se na popud ze Světského svazu ustanovilo nové vedení KSČ, ve kterém byl Alexandra Dubčeka nahrazen Gustavem Husákem. To nebyla dobrá zpráva pro československého Junáka, který tak přestával mít naději, že bude opět tolerován. V tisku se začaly stále častěji objevovat útoky na skauting. V obavě o své další působení začal Junák stále více zdůrazňovat, že se hlásí k socialistické výchově mládeže. Nebylo mu to ovšem nic platné.

Koncem roku došlo k různým formám persekuce, které se projevovaly zejména v zaměstnání. Týkaly se hlavně těch lidí, kteří nerespektovali znovuzavádění totalitních zvyklostí.²

1 LEŠANOVSKÝ, K. *Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970*. Praha: o.s. ČIN 1993. ISBN: 80-239-2100-2, s. 16

2 srov. LEŠANOVSKÝ, K. *Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970*. Praha: o.s. ČIN 1993. ISBN: 80-239-2100-2, s. 15-34

3.6.1 Jihočeská lesní škola v roce 1968

Periodikum Jihočeská pravda oznámilo zahájení kursu Jihočeské lesní školy dne 12. srpna 1968 následovně: „*Dnes zahajuje v krásném přírodním prostředí u Nové Vsi první lesní škola pro chlapce, kteří chtějí pracovat jako vedoucí či rádci Junáka. Do neděle se přihlásilo přes dvacet zájemců starších 16 let, nejen z našeho , ale i z jiných krajů. Ve škole, která je v místě tábora Junáka z Č. Budějovic, získají během týdne mladí členové obnovené organizace praktické znalosti pro práci v Junáku*“¹

Příprava a zorganizování kursu školy o prázdninách v tomto roce byla velmi náročná, protože oficiálně byla lesní škola otevřena po dlouhých dvaceti letech. S velkým úsilím se podařilo vše připravit a kurs mohl začít. Byl zahájen 11. srpna slavnostním táborovým ohněm, u kterého se sešlo všech dvacet frekventantů ve věku mezi třinácti a padesáti léty. Pro většinu z nich byl tento týdenní pobyt něčím novým a až zde složili svůj junácký slib. Poslední den - 17. srpna se konal celodenní výlet, kde si mohl každý ověřit nově získané vědomosti a dovednosti v praxi. Kurs byl zakončen též táborovým ohněm, po němž se účastníci rozjeli domů. Odjížděli plni dojmů a s předsevzetími pro jejich budoucí skautskou práci.²

3.6.2 Jihočeská lesní škola v roce 1969

Činnost Jihočeské lesní školy v tomto roce začala schůzkou instruktorů a dalších členů školy 18. ledna. Zde její členové řešili odhodlaní dále pracovat pro skautskou věc, dále jak je funkce JLŠ velmi důležitá a že je třeba udělat vše - dokud to jen lze. Snažili se nevšímat si invazních vojsk na našem území a věnovat se nadále své práci.

Toho roku začínal tábor 29.6. v neděli. Pobyt zde byl dvoutýdenní a tím se liší od loňského, který trval pouze jeden týden. První den byl spíše pracovní, kdy všichni účastníci stavěli stany a sháněli vše potřebné pro chod tábora. Ten proběhl přesně jak byl naplánován, i když počasí toho roku moc nevyšlo.

1 ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHO, 1995. s. 39

2 srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHO 1995. s. 35-49

Po skončení čtrnáctidenního táboření napsal 28.9. 1969 jeho vůdce celkové hodnocení. V tom uvedl, že JLŠ splnila stanovené požadavky na sto procent. Chválil zde všechny členy tábora, jejich nadšení a touhu poznat nové vědomosti. Po odborné stránce mohl školu též pochválit a konstatovat, že pobyt zde dal svým účastníkům mnoho nového.¹

3.7 Opětné potlačení Junáka (1970-1989)

Během roku 1969 byla ze strany KSČ naplánována likvidace Junáka, která začala plénem ústřední rady 1. února 1970. Komunisté stále více dosazovali své členy do hnutí Junák. Sítil z jejich strany tlak na zrušení skautingu u nás, kterému se bohužel vedení Junáka nedokázalo vzepřít. I přes to bylo hlavním cílem většiny skautů, aby v létě 1970 proběhly letní tábory a lesní školy v co největším počtu.

Dne 7. února 1970 byla slavnostně otevřena Junácká rezervace v Roztokách u Prahy, která fungovala jako základna ústřední lesní školy.

V červnu téhož roku bylo rozhodnuto o ukončení Junáka k poslednímu zářijovému dni. Závěrečné jednání ústřední rady Českého Junáka se konalo 1. září 1970 v Praze. Bylo zde řešeno mnoho věcí, mimo jiné i to, že o prázdninách se konalo 1 138 táborů za účasti 32 000 dětí a 4 100 činovníků. Na závěr byla ustanovena komise z řad činovníků Junáka a mezi ně byly rozděleny funkce. Členové komise se zabývali hospodařením, majetkovými a právními záležitostmi, které se týkaly ukončení junácké činnosti.

Ohlášení o ukončení Junáka bylo předáno ve formě dopisu ministerstvu vnitra v druhé polovině září 1970. Po ukončení činnosti navrhovali někteří činovníci Junáka pokračovat v rámci Pionýrské organizace, ale většina s tím nesouhlasila. Některé oddíly se nezalekly komunistické hrozby a pracovaly dále pod jiným názvem. Podařilo se jim v této těžké době vychovat budoucí pokračovatele a nástupce. To mělo velkou zásluhu při obnově v roce 1989, kdy se skauting mohl opřít o řadu mladých vedoucích s ryzími charakterovými vlastnostmi.

¹ srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHO 1995. s. 50 - 60

Pro mnohé činovníky Junáka nastaly zlé časy. Hrozila jim perzekuce, zejména propuštěním ze státních služeb a degradace v zaměstnání. Někteří odešli do emigrace, kde organizovali české a slovenské oddíly v rámci místních organizací.

V této době bohužel umírá většina z nejstarší generace činovníků Junáka mezi nimi také Vl. Koseová, MUDr. J. Charvát a R. Plajner.¹

3.7.1 Jihočeská lesní škola v roce 1970

V tomto roce se již lesní škola nekonala. Mládež byla vtělována do jednotné dětské organizace řízené komunistickými předáky.

Jihočeská lesní škola postoupila toho roku likvidaci. Materiál se prodal oddílům, které byly ochotné přejít do Pionýra, část se rozdala oddílům, které chtěly přežít ilegálně a zbytek se musel převést.²

3.8 Rok 1989 - poslední obnova Junáka

„Několik dnů po 17. listopadu 1989, vlastně ještě v průběhu samotové revoluce, vydala iniciativní skupina pro obnovení činnosti Junáka v Praze - činovníci zvolení na třetím junáckém sněmu v roce 1968 br. JUDr. Antonín Sum, br. PhDr. Václav Břicháček a další dne 27. listopadu 1989 prohlášení o sedmi bodech, jímž dali impuls k oficiálnímu opětovnému zahájení činnosti Junáka, a to v původním poválečném pojetí, t.j. s účastí na světovém skautském hnutí a s členstvím v Mezinárodní skautské kanceláři a všemi z toho plynoucími atributy - s oddíly se zdůrazněnou náboženskou výchovou, oddíly dospělých a dalšími.“³

¹ srov. KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE, *Historie skautingu*. Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM 1999. ISBN: 80-86109-27-5, s. 39-4

² srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHO 1995. s. 65 - 69

³ JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA 1991. s. 59

V sobotu dne 2. prosince 1989 byla svolána ve velkém sále Městské knihovny v Praze junácká schůze, která se pyšnila velkým zájmem. Hlavním důvodem jejího konání byla výzva k všeobecnému obnovení skautské činnosti.

Dne 28. prosince 1989 byly schváleny stanovy dobrovolné organizace „Český Junák - svaz skautů a skautek“ se sídlem v Praze a s působností na území České republiky.

V květnu 1990 se konal v Žilině na Slovensku IV. sněm skautů s skautek a při jeho příležitosti byla ustanovena celostátní organizace „Český a Slovenský skauting“ jako sjednocující reprezentativní orgán dvou samostatných republikových organizací - Českého Junáka, svazu skautů a skautek“ a „Skautů a skautek Slovenska.“¹

Prohlášení ze 27. listopadu 1989:

„1. Stavíme se na ustavení skautské organizace,

kteřé nebudou žádné limity organizační ani

ideové bránit v účasti na světovém skautském

hnutí, na rozvíjení skautského bratrství a na

jejím členství v Mezinárodní skautské kanceláři.

2. Myslíme se, že základy skautingu v českých

a slovenských zemích jsou dostatečně hluboké a

pevné, aby mohly být využity k vybudování takového

skautského domu, jehož obyvatelé budou

nositeli a šířiteli nejlepších lidských vlastností.

3. Stojíme za tím, aby ve skautské organizace měli

¹ srov JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA 1991. s. 59

*důstojné a odpovídající místo naši věřící sestry
a bratři, jejichž morální a mravní silou
jsme se mohli v uplynulém období mnohokrát
inspirovat.*

*4. Výchovný systém R.B. Powella a A.B. Svojsíka
a E.T. Setona, jeho tradice, osvědčené metody
práce, ale i nové moderní zkušenosti světového
skautingu by pro nás měli být závazkem a trvalým
zdrojem poznávání.*

*5. Jsme za to, že je třeba vystavět skautskou
organizaci nejen pro děti a mládež, kterým je
především určena, ale své důležité místo členské
a výchovné by v ní měla mít i základna dospělých.*

*6. Nenechme vychovávat mládež podle objednávky
žádné politické strany.*

7. Nenechme budovat svou organizace na půdě současného

*Socialistického svazu mládeže a to ani v nejvolnější
formě.¹*

¹ JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA 1991.
s. 60

Skauting mohl tedy opět svobodně vzkvétat v naší republice bez nějakého omezování či nátlaku. Do činností se zapojila většina dřívějších činovníků. Byly též navázány styky s našimi exilovými skauty a se světovým skautským ústředím. Československá skautská organizace byla znovu přijata do světových ústředí. Můžeme říci, že pro skauty skončila doba temna a vysvitla jim nová naděje.¹

„ Téměř devadesátiletá cesta našeho skautingu znamená léta nadšení, nadějí, houževnaté práce, zklamání i radosti a zápasů. Je to cesta vpravdě pro skauty a skautky. Chvíli se vine jarním lesem očekávání, pak stoupá do hor překážek, jde vyprahlou krajinou protivenství a přechází úskalí a sotva nakrátko stane na louce u tiché vody. Připomíná spíše putovní tábor než klidné táboření. Svítí na ni letní slunce nebo se zatahují mraky, a často nad ní bouří. Je tvrdá, nelze na ní šetřit silami, a přece je krásná... A hlavně jistá, vždy ji ukazuje kompasová lilie. Je SKAUTSKÁ “²

3.8.1 Jihočeská lesní škola od roku 1989

Hned po sametové revoluci začalo junácké hnutí nabírat na obrátkách a i funkce lesních škol byla obnovena. Již v roce 1990 byl uskutečněn týdenní kurs pro činovníky skautských oddílů a vlčáckých smeček. Od té doby se škola uskutečňuje každým rokem a s velkým úspěchem. V roce 2005 oslavila 60 let výročí svého vzniku.³

¹ srov. KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE, *Historie skautingu*. Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM 1999. ISBN: 80-86109-27-5, s. 41 - 45

² KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE, *Historie skautingu*. Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM 1999. ISBN: 80-86109-27-5, s. 45

³ srov. ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHO 1995. s. 70 - 71

4 PRVKY SKAUTINGU

Jedná se o prvky antické, dále prvky zálesácké, prvky týkající se ochrany přírody. Dále tělovýchovné, sportovní, tábornické, přírodovědecky výchovné a sociální prvky. Právě okolnost, že skauting zahrnuje řadu prvků, způsobila, že je často zaměňován pouze za některou ze svých složek. Většinou se mluví o skautingu jako o pouhém campingu, sportu či turistice. Právě toto zaměňování je u řady lidí vžité a jen stěží jim bude v dohledné době vštěpen názor, že skaut obsahuje všechny tyto prvky a ne jen část z nich. Chce-li někdo skauting a jeho podstatu pochopit, měl by ve skautském oddíle prožít určitý čas, neboť jeden den je málo. Teprve po několika dnech může poznat, jaký skauting doopravdy je a jaký mnohotvárný obraz života nám podává. Ten kdo spatřil skauty pouze „jedním okem“, třeba jak staví stan, vaří si na ohni oběd, či provozují lehkou atletiku nemůže říci, kdo je vlastně skaut. Málokdo je vidí při sbírání léčivých rostlin, cvičení v orientaci, nácviku první pomoci, učení se astronomii nebo sestavování map.¹

Tyto prvky tvoří jeden celek a všechny jsou navzájem propojené. Je možno je znázornit takto:

4.1 Skautský zákon a slib

Skautský zákon je pro každého jednotlivého skauta i pro všechny členy oddílu společně jakýmsi kodexem životního stylu založeným na principech skautingu. Díky praktické zkušenosti s využitím tohoto kodexu v každodenním životě tak skautský zákon poskytuje konkrétní (tedy ne abstraktní) a praktický návod pro mladé lidi, jak chápat hodnoty, které skauting jako základ pro život jednotlivce nabízí.

¹ srov. ŠIMÁNEK, J. *Skauting jeho podstata, význam a ethika*. Praha: REBCOVO NAKLADATELSTVÍ 1946. s. 17 - 21

Skautský slib je osobní přísahou snažit se co nejlépe žít podle tohoto kodexu. Tuto přísahu skládá každý mladý člověk před skupinou sobě rovných ve chvíli, kdy se rozhodne vstoupit do hnutí.

Skautským slibem se mladý člověk vědomě a dobrovolně zavazuje dodržovat skautský zákon a svým osobním úsilím (.jak dovede nejlépe.) přijímá za toto rozhodnutí zodpovědnost. Skutečnost, že je slib skládán před skupinou sobě rovných, dělá z tohoto závazku nejen veřejnou záležitost, ale také symbolizuje přijatou společenskou zodpovědnost k ostatním ve skupině. Složení slibu je tak prvním symbolickým krokem na cestě sebevýchovy.

Zákon a slib jsou považovány za jeden prvek, protože jsou velice úzce spojeny.

4.2 Učení se činností

Porovnávání teoretické výuky s vlastní zkušeností, kterou mladý člověk získává při vykonávání nějaké činnosti umožňuje rozvoj osobnosti. Odráží se zde aktivní způsob, kterým mladí lidé získávají znalosti, dovednosti a postoje k různé činnosti; je zde vidět praktický přístup skautingu k výchově, založený na učení skrze praktické zkušenosti získané při naplňování různých vlastních zájmů i při běžném každodenním životě. Je to tedy způsob, jak pomoci mladým lidem rozvíjet se ve všech oblastech jejich osobnosti, a to tím způsobem, že si z každé zkušenosti vyberou to, co je pro ni osobní důležité.

4.3 Družinový systém

Týmový systém (neboli také družinový, jak se mu často říká) je základní organizační strukturou oddílu, který tvoří malé skupinky dětských členů a dospělé vedení.

Každá skupinka, která se běžně skládá z 6 - 8 dětských členů, pracuje jako tým s jedním členem jako vedoucím týmu (rádcem).

V každém týmu si jeho členové organizují život jako skupina - dělí se o zodpovědnost, rozhodují o své činnosti, organizují si ji, uskutečňují a hodnotí; to vše úměrně svým

schopnostem. Veškerá tato aktivita se děje za podpory dospělého vedení. Systém, kdy je družina v oddílové radě zastupována některým svým členem, zajišťuje, že se dětští členové také podílejí na rozhodovacích procesech v oddílu jako celku společně s dospělými vůdci.

Týmový systém, který je založený na přirozeném sklonu mladých lidí vytvářet skupinky, konstruktivně usměřňuje významný vliv, který vrstevníci na sebe vzájemně mají. Umožňuje totiž mladým lidem, aby rozvíjeli své osobní i kolektivní schopnosti tím, že spolupracují a vycházejí ze svých individuálních dovedností, schopností a zkušeností, a také tím, že v nich rozvíjí vzájemného týmového ducha.

Dále jim umožňuje rozvíjet konstruktivní vztahy dalšími mladými lidmi a dospělými a učit se žít podle demokratické formy samosprávy.

4.4 Symbolický rámeček

Symbol můžeme popsat jako něco známého, co představuje něco se širším nebo abstraktnějším významem (např. idea nebo pojem). Symboly se často používají (např. v reklamě) jako pomůcka pro lidi, aby porozuměli různým pojmům a chápali je skrze svoji představivost.

Ve skautingu symbolický rámeček znamená soubor symbolů, které představují výchovnou nabídku skautingu pro určitou věkovou skupinu. Využívání symbolického rámce staví na představivosti mladých lidí, na jejich smyslu pro dobrodružství, na jejich tvořivosti a vynalézavosti, a to tak, že stimuluje jejich rozvoj, pomáhá jim identifikovat se se směry vývoje a hodnotami, na nich. stojí skauting, a zároveň podporuje soudržnost a solidaritu uvnitř skupiny.

Samotné jméno hnutí – „skauting“ - je prvkem symbolického rámce, který přijal Baden-Powell, když psal *Scouting for Boys*, a který měl inspirovat mladé lidi jeho doby: Termínem skauting se rozumí práce a vlastnosti zálesáků, objevitelů, lovců, námořníků, vzduchoplavců, pionýrů a hraničářů . Skauting představoval dobrodružství, život sevěřené skupiny, rozvinuté pozorovací schopnosti, důvtip a prostý zdravý život ve volné přírodě všechny možnosti a vlastnosti, které se Baden-Powell snažil propagovat.

Protože se skauting nyní obrací k podstatně širšímu věkovému spektru než v době svého vzniku, má každá věková skupina svůj vlastní symbolický rámec, který odpovídá úrovni její zralosti a zaměřuje se na specifické výchovné potřeby, které jsou pro danou věkovou skupinu charakteristické.

4.5 Osobní růst

Osobní růst je proces, kterým mladý člověk prochází a při kterém dochází k rozvoji jeho vlastní vnitřní motivace pro vidomé a aktivní „*Aids to Scoutmastership*“, R.Baden-Powell, World Brotherhood Edition, 1944 zapojení do jeho vlastního vývoje. Umožňuje mladému člověku, aby svým vlastním způsobem a tempem postupoval po stezce směrem k výchovným cílům své věkové skupiny a aby získával sebedůvěru a uvědomoval si dosažené pokroky. Hlavním nástrojem, který se pro podporu tohoto prvku skautské metody používá, je plán osobního růstu.

4.6 Pobyť v přírodě

Příroda znamená přírodní prostředí - lesy, planiny, moře, hory, poušť. Toto přírodní prostředí je protikladem k uměle vytvořeným prostředím, jako jsou školní pozemky, stálá tábořiště a přelidněná města. Příroda také představuje to, co Baden-Powell nazýval „harmonickým celkem nekonečna, historična a mikroskopična“.

Vzhledem k rozsáhlým možnostem, které přírodní svět nabízí pro rozvoj fyzického, intelektuálního, emocionálního, sociálního a duchovního potenciálu mladých lidí, poskytuje přírodní prostředí ideální prostor pro aplikování skautské metody. Třebaže to v současném urbanizovaném světě není vždy možné, měla by se skutečně většina skautských aktivit odehrávat v přírodním prostředí.

Ovšem využívání přírody jako prvku skautské metody by mělo představovat více než pouhé uskutečňování skautských aktivit pod širým nebem. Tento postup v sobě zahrnuje konstruktivní kontakt s přírodou, plné využívání všech jedinečných příležitostí, které přírodní svět poskytuje k učení, aby se tak dále mohli mladí lidé rozvíjet.

I když se následující citace vztahuje k lesu, dal by se Baden-Powellův pohled na přírodu jako učební pomůcku shrnout asi takto: „Pro ty, kteří mají oči, aby viděli, a uši, aby slyšeli, je les zároveň laboratoří, klubem i chrámem“.

4.7 Podpora dospělých

Podpora, kterou dospělí poskytují mladým lidem, zahrnuje tři aspekty, jež odpovídají třem různým rolím, které musí dospělý člověk ve skautském oddíle hrát:

- *Vedoucí aktivit*: dospělý člen musí zajistit, aby každá aktivita, kterou oddíl podniká, byla úspěšně zrealizována. Vzhledem k tomu, že se od žádného činovníka nedá očekávat dokonalé ovládnutí všech oborů, musí si tento „*Rovering to Success*“, R.Baden-Powell, Herbert Jenkins Ltd., 8th printing, London, 1930 zodpovědný činovník pro příslušnou činnost vždy zajistit odbornou pomoc a vybavení.

- *Vychovatel*: dospělý člen musí přímo podporovat proces sebevýchovy a zajišťovat, aby to, co mladý člověk zažívá, mělo pozitivní dopad na rozvoj jeho znalostí, dovedností a postojů. Jinými slovy, jako vychovatel musí dospělý vůdce rozumět každému jednotlivému členovi - chlapci či dívce - a tak mu pomáhat nacházet oblasti, kde se potřebuje rozvíjet, pomáhat mu potřeby tohoto rozvoje přijmout a zajišťovat, že jsou v programu náležitě uspokojovány.

- *Přátelský poradce*: Vztahy uvnitř oddílu jsou založeny na dobrovolném partnerství mezi dospělými a mladými lidmi, a tak je povinností dospělého zajišťovat, aby tyto vztahy byly pozitivní a všechny obohacovaly a aby oddíl poskytoval přitažlivé a přátelské prostředí pro další rozvoj oddílu jako celku. To předpokládá navzájem se obohacující partnerství mezi dospělými mladými lidmi a dospělými, založené na vzájemném respektu, důvěře a souznění s každým ze zúčastněných.

srov. <http://verejnost.skaut.cz/skauting/dokumenty-a-odkazy/>

5 PIONÝRSKÁ ORGANIZACE

5.1 Co je mezinárodní dětské pokrokové hnutí

Základy tohoto hnutí se objevily v druhé polovině 19. století, kdy se v západní Evropě rozmáhal průmysl a tím docházelo k pokusům o vytvoření dětských kolektivů, které by působily mimo vyučování.

V Paříži roku 1871 se tzv. proletářské děti účastnily pouličních bojů, stavění barikád, pomáhaly povstalcům a manifestovaly před radnicí. Později se myšlenky o výchově a vzdělávání dětí, které propagovali K. Marx a B. Engels dostaly i do dalších průmyslově vyspělých zemí, kde se uchytil socialismus.

Toto hnutí se začalo rozvíjet při průmyslových střediscích, kde se scházely děti a pod vedením starších se dozvídaly o dějinách národa, o tehdy aktuálních otázkách a o správnosti socialismu. Pomineme-li tyto zpolitizované aktivity, měla střetnutí ve střediscích i jinou náplň např. hry, vycházky, četbu atd.

Za zmínku stojí střediskové úkoly mravní výchovy, které se projevovaly v dětských divadelních představeních, v dětské zábavě s kulturním a sportovním programem.

Mezinárodní dětské pokrokové hnutí se vyvíjelo ve složitých podmínkách a jeho vývoj můžeme rozdělit do třech stěžejních etap. První se datuje do doby po velké říjnové socialistické revoluci, druhé do let hospodářské krize a třetí je v období nástupu fašismu a boje proti němu.

Největšího rozmachu se dostalo dětskému pokrokovému hnutí po skončení druhé světové války.

Do dětského pokrokového hnutí spadalo mnoho organizací a za ty nejvýznamnější se považovaly organizace pionýrského typu v socialistických státech.¹

¹ srov. SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.* Praha: MF, 1978. s. 32-33

5.2 Pionýrská organizace socialistického svazu mládeže

Po druhé světové válce se v Československu ujala vlády KSČ, která usilovala o výchovu mladých komunistů. Takovou výchovu spatřovala v založení jednotného dětského a mládežnického hnutí. Proto se rozhodla, že nebude obnovovat pouze své předválečné organizace jako byly Svaz české mládeže, Svaz slovenské mládeže apod., ale i Sokola a Junáka. Jejich obnovou a spojením by získala největší organizaci se společným cílem – výchova ke komunismu.

Ovšem tyto organizace se uvnitř rozštěpily a tím daly najevo, že někteří z nich by s KSČ sympatizovali a někteří nikoli. Dochovaly se tyto tři názory:

- Zachovat Junáka jak byl založen čili v duchu Baden-Powell
- Modernizovat Junáka přizpůsobením se novým podmínkám
- Založit zcela novou dětskou organizaci

Po roce 1948 se vláda jasně rozhodla, že založí zcela novou organizaci po vzoru V.I. Lenina. Celostátně tak byla organizace Pionýr založena 23.-24. dubna 1948 a své jméno „Pionýrská organizace ČSM“ přijala v červnu 1950.

Od Junáka se lišila nejen politickým zaměřením té doby, ale i způsobem organizace. Zkušenosti čerpala ze sovětské Všesvazové pionýrské organizace V.I.Lenina a byla zakládána při školách.

Za cíl si Pionýrská organizace kladla vychování všestranně zdatných občanů a její cíle se odrážely v pionýrských zásadách. Pro ukázkou cituji několik z nich:1

- „1. Pionýr miluje svou lidově demokratickou vlast!*
- 2. Pionýr přeje svobodu a mír všem národům!*
- 3. Pionýr se dobře učí a je pracovitý!“2*

1 srov. SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.*. Praha: MF, 1978. s. 30-31

2 SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.*. Praha: MF, 1978. s. 30-31

Činnost organizace se v prvních letech soustředila na tři oblasti:

- na ideově výchovnou činnost – exkurze po závodech, úspěchy pětiletok, besedy s významnými činiteli, filmy s revoluční a budovatelskou tematikou
- na veřejně prospěšnou práci – brigády, sběr odpadových surovin, zemědělské práce, péče o malé děti a seniory
- na pomoc škole při jejím vzdělávacím a výchovném úsilí – doučování slabších žáků, společné opakování na pionýrských schůzkách, pořádání vědomostních soutěží

Členem Pionýrské organizace SSM se mohlo stát každé dítě, které splňovalo věkovou kategorii 6-15let, dále bylo občanem ČSSR a současně žákem základní školy. Takové dítě muselo vstoupit do oddílu, kam se závazně přihlásilo a mělo písemný souhlas rodičů.

Samotné členství pak vzniklo složením slibu jisker nebo pionýrského slibu. Při tom každý nový člen obdržel rudý pionýrský šátek, slibový odznak a průkazku člena PO SSM.

Pionýrská organizace SSM se vnitřně členila podle věkových skupin jejich členů na tři kategorie:

- jiskra – 6-8let
- mladší pionýr – 8-11let
- starší pionýr – 11-15let¹

1 srov. HÁLOVÁ, R. *30let pionýrské organizace*. Praha: Městská knihovna v Praze, 1979. s.11

5.3 Pionýrské organizace v socialistických zemích

5.3.1 Všesvazová PO V.I.Lenina

Byla založena 19. května 1922 a jednalo se o masovou dětskou organizaci sovětských dětí. Sdružovala děti ve věku 7-15 let. Nejmladší členové této organizace se jmenovali „okťabrjata“ a byli ve věku 7-9let. Starší děti pak nesly název „pionýři“. Komunistickou výchovu zde uskutečňoval tzv. Komsomol společně se školou, rodinou a dalšími státními organizacemi.

Její hlavní úkolem bylo vychovávat mladé pionýry v duchu oddanosti komunistické straně, zároveň však vychovávala v dětech lásku ke znalostem a odpovědný přístup k učení.

Podle dochovaných materiálů byla její činnost stanovena na následujících zásadách:

- společenskopolitické zaměření
- dobrovolné členství v organizaci a aktivní účast v ní
- samostatnost pionýrů pod pedagogickým dozorem
- respektování věkových a individuálních potřeb členů

5.3.2 Bulharská PO J.D.Septemvrijče

Byla založena v září roku 1944 a jednalo se o pionýrskou organizaci, která se pojmenovala na počest zakladatele Jiřího Dimitrova po povstání a osvobození Bulharska roku 1944.

Sdružovala děti ve věku 7-14let a opět je dělila do dvou věkových kategorií. První mladší „čavdarčata“ měli věkovou hranici 7-9let a starší „pionýři“ 10-14let.

Cíl této organizace byl podobný PO V.I.Lenina a to vychovat pionýry k oddanosti ke své vlasti, vychovat budoucí aktivní budovatele a bojovníky za komunismus.

5.3.3 Svaz pionýrů Jugoslávie

Tento svaz byl založen v roce 1942 jako ilegální organizace, když se děti shlukovaly do partizánských oddílů. Po osvobození od fašistických okupantů přijal název pionýři a začaly se masově vytvářet jeho oddíly při místních školách.

Mezi jejich členy patřily děti ve věku 7-14let, ale vnitřně nebyly dále členěny.

Za hlavní úkol lze u této organizace označit lásku k vlasti, rozvoj kolektivního cítění organizací jejich volného času.

Po roce 1950 vznikaly v tehdejší Jugoslávii i jiné dětské organizace, ale všechny se chovaly podle státem stanovených norem.

5.3.4 Svaz pionýrů Maďarské lidové republiky

Svaz byl založen 2. června 1946 a jeho členy jsou děti ve věku 8-14let. Tady opět dochází k dělení podle let a to na mladší členy 8-11let pod názvem „mladí bubeníci kisdobos“ a na starší členy 12-14let tzv. „starší pionýři“.

Pro ukázkou uvedu jejich tehdejší pionýrské heslo:

„ Výzva: Za pracující lid,

Za vlast,

Neochvějně vpřed!

Odpověď: Vpřed!“¹

¹ srov. SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.* Praha: MF, 1978. s. 36

Jednalo se o masovou dobrovolnou organizaci maďarských dětí, která byla řízena Maďarským komunistickým svazem mládeže (Kisz).

Za základní články svazu byly považováni pionýrské skupiny při školách. Takové skupiny pak byly dále děleny na oddíly (většinou jeden oddíl se rovnal jedné školní třídě). Oddíly se pak členily na jednotlivé družiny. Pak se jeden oddíl skládal obvykle ze dvou až tří družin a každá družina čítala šest až patnáct členů.

Ve své činnosti uplatňoval svaz zásady socialistické výchovy, které byly stanoveny v pionýrských zákonech. Zákonů bylo celkem 12 a navazovaly na revoluční tradici bojovníků z roku 1848.

Ještě pro zajímavost uvádím, že pionýrský kroj se zde skládal z bílé košile, tmavých kalhot nebo sukně, rudého šátku pro pionýry nebo modrého šátku pro bubeníky.

5.3.5 Svaz polských Harcerů

Svaz byl založen v srpnu roku 1956 a sdružoval děti ve věku 7-16let. Skupina mladších dětí se jmenovala „zuchy“ jejich věk byl v rozmezí 7-11let. Starší děti se jmenovaly „harcíři“ (věk 12-16let).

Název si svaz půjčil od harcerů-rytířů, kteří chodili neohroženě do boje jako první. Za své heslo si pak příhodně zvolili: „Czu- waj!“ („buď připraven!“)

Svaz Harcerů byl společenskou, ideově výchovnou a masovou organizací, která sdružovala děti, mládež a dospělé instruktory, kteří vedli práce oddílů. Vznikl z iniciativy mládeže, škol a jejich vedení, bydliště nebo na popud vedení harcerstva.

Metodický systém a program svazu spočíval a zásadách otázky: „Jak žít?“ Byla-li výchova vedena správným směrem, uměl si každý člen na tuto otázku odpovědět.

Harceři taktéž pracovali v oddílech, které byly většinou nekoedukovány. Skládaly se ze 40 členů a dělily se na tzv. zastep čili družiny v počtu 6-10 členů. Každý oddíl se zprvu vytvořil na zkoušku a plnil-li si po dobu šesti měsíců stanovené požadavky, byl uznán za

harcerský oddíl. Oněmi zkušebními podmínkami bylo – vykazování aktivit v oddíle, splnit limit počtu vedoucích, plnit úkoly organizace, neustálé prohlubování kvalifikace apod.

Svaz polských harcerů pracoval pod vedením Polské sjednocené dělnické strany v rámci Federace socialistických svazů polské mládeže.

5.3.6 Ho Či Minův svaz pionýrů VSR

Svaz byl založen k 18. květnu 1941 a jeho vznik a vývoj byl spjat s osvobozeneckým hnutím vietnamského lidu proti japonským okupantům. První oddíly byly vytvářeny ilegálně stejně jako tomu bylo Svazu pionýrů Jugoslávie z řad dětí horských partyzánů. Tyto děti se učily v lesích znát přírodu a umět se v ní pohybovat. Tvrdí se, že bojovaly proti analfabetismu.

Po skončení války se tyto děti pustily do obnovy vlasti a založily tento svaz, který byl určen dětem ve věku 6-16let.

Jejich heslem bylo:

„Výzva: K boji za výstavbu vlasti,

bud' připraven!

*Odpověď: Vždy připraven!“*¹

Tato organizace se postupem času rozrůstala a v březnu roku 1960 vznikla její odnož organizace mladších pionýrů „Děti srpna“.

V září 1970 získala organizace nový název „Organizace Ho Či Minových pionýrů“ a po vyhlášení Vietnamské socialistické republiky vznikl v červenci 1976 „Ho Či Minův svaz pionýrů VSR“, kde se sloučily tři organizace.²

¹ SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.* Praha: MF, 1978. s. 37

² srov. SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.* Praha: MF, 1978. s. 33-38

6 DĚJINY PIONÝRSKÉ ORGANIZACE

6.1 Pionýrská organizace v letech 1945 – 1955

Po únoru 1948, kdy se do čela moci postavila komunistická strana Československa se hnutí dětí a mládeže chtělo sjednotit. Po vzoru sovětských organizací se poválečné dětské hnutí přeměnilo v masovou dětskou organizaci.

Tady je stručný přehled událostí, které spadaly do tohoto období a tím formovaly nově vznikající pionýrskou organizaci:

12. května bylo v Čechách (na Slovensku to byl o tři dny déle) ustanoveno prozatímní vedení jednotných organizací – Svaz české mládeže a Svaz slovenské mládeže. V srpnu téhož roku tyto organizace ustanovily společný koordinační orgán tzv. dočasné Ústředí mládeže ČSR.

Roku 1945 po válce byl jako jediná dětská organizace obnoven Junák, který se skládal ze dvou rodních organizací. Blíže jsem se tomuto tématu věnoval v kapitole o dějinách skautingu u nás.

Od 29. října po 7. listopad se v Londýně konal světový kongres, na kterém byla založena Světová federace demokratické mládeže (SFDM). Jedním ze zakládajících členů byla i naše mládežnická organizace.

O rok později v březnu se Svaz československé mládeže usnesl, že organizace Junák převezme do svého programu ideové zásady pionýrské organizace, aby byl naplněn stejný občanský cíl. Junák tedy přijal nové stanovy, které mu nařizovaly kolektivní členství v SČM. V té době Junák evidoval 177 589 členů.

V roce 1947 se ale vyostřily politické boje a některé politické strany v Československu požadovaly vystoupení Junáka z kolektivu SČM. Za nejaktivnější byly považovány náboženské oddíly.

Ve stejném roce se na Slovensku zakládaly první pionýrské oddíly podle vzoru sovětských pionýrů a to v oblasti Humenné, Snina, v Medzilaborcích, na Svidníku atd.

V roce 1947 se poprvé účastnili československé děti sovětského pionýrského tábora s názvem Artek.

O rok později 21.dubna 1948 byl parlamentem Československé republiky schválen zákon, o jednotné škole a tím byl položen základ pro vznik pionýrské organizace u nás. Současně byl vydán zákaz zakládání pokusných pionýrských oddílů a to především v okolí Prahy, Ústí nad Labem, Bratislavě a Prešově.

24.dubna 1948 se v Praze konala konference tehdejších národních svazů mládeže a vznikl zde Československý svaz mládeže (ČSM), současně byla založena Pionýrská organizace ČSM (PO ČSM), které evidovala 10 000 členů.

13. května téhož roku byl v Brně otevřen první dům pionýrů.

Ke konci roku 1955 evidovala pionýrská organizace ČSM již 600 000 členů a ROH se stala hlavním pořadatelem dětských letních pionýrských táborů.¹

6.2 Pionýrská organizace v letech 1956- 1962

Počet členů, kteří byly evidováni pod pionýrskou organizací ČSM se ke konci roku 1957 vyšplhal na neuvěřitelné číslo 962 000 členů.

V prosinci o rok později byly schváleny nové pionýrské stupně „Co má znát a umět pionýr, zakládání oddílů jisker a vytváření rad PO ČSM“.

Roku 1959 v druhé polovině července se konal první celostátní sraz mladých turistů v Bystré dolině pod Chopkem.

¹srov. ČMOLÍK, O. *Kapitoly z historie pionýrské organizace v Československu*. Praha: MF, 1979. s.30-98

Z dostupných tabulek je možné vyčíst, že na konci roku 1959 se pionýrská organizace ČSM opět rozrostla a počet jejích členů se zvýšil na 1 229 000 pionýrů a 386 000 jisker.

V Československu se toho roku zúčastnilo 200 000 dětí letních pionýrských táborů a bylo zde 160 aktivních domů pionýrů a mládeže.

S počátkem roku 1960 přišla změna ve školství a na začátku školního roku obdržely děti některé učebnice a učební pomůcky zdarma.

O rok později byl v pionýrské organizaci snížen věk nutný k členství na pouhých 14let.

V roce 1962 začaly pro pionýrské organizace pracovat i tamní kolektivy jako vesnické (těch bylo 3 987) a městské (v počtu 1093). Aktivní domy pionýrů a mládeže se také rozrostly a bylo jich 186.1

6.3 Pionýrská organizace v letech 1963 – 1970

IV. sjezd ČSM, který se konal 18.-21. dubna 1963 kritizoval nedostatky v pionýrské organizaci ČSM. Tyto nedostatky se týkaly hlavně málo zajímavé činnosti a to především v oblasti technické a přírodovědecké.

Na dalším sjezdu, který proběhl v roce 1966 byl ČSM stanoven úkol pro pionýrskou organizaci. Jednalo se o upevnění jednoty mládeže a organizací pro ní prohubovat ideovou výchovu, budovatelskou činnost a rozvíjení všestranných aktivit. ČSM se měl pokusit svým prostřednictvím získat co nejvíce nových členů.

Počátkem roku 1968 u nás začalo docházet ke změnám ve vedení státu a tato skutečnost se podepsala na pionýrské organizaci. Byl zahájen útok proti ČSM i proti pionýrské organizaci ČSM.

1srov. ČMOLÍK, O. *Kapitoly z historie pionýrské organizace v Československu*. Praha: MF, 1979. s.102-135.

Během března a dubna roku 1968 v pionýrské organizaci převládly pravicově radikální názory a byl vyhlášen Československý pionýr. V Čechách se jednou z bašt stala česká rada Pionýra a na Slovensku byl průběh poněkud odlišný, neboť přes veškeré snahy se pionýr udržel bez větších změn dokonce mu byla ponechána i barva šátku.

Od března do června téhož roku došlo k oživení Junáka, což mělo za následek rozbití jednoty dělnické a mládežnické organizace a vznikla zde pluralita. Junák se tak stal jakýmsi nástrojem pro potlačení pionýrské organizace a ČSM jako celku. Junácká činnost tak alespoň na chvíli ovlivnila hnutí mládeže u nás.

K roku 1969 počítal český Pionýr 180 000 členů a Pionýrská organizace Slovenska 170 000 členů. Oproti tomu Junák v ČSR 70 000 členů a v SSR 8 000 členů.

Duben 1969 vlivem zvolení nového vedení zvrátil osud dětské volnočasové organizace ve prospěch pionýra a již o rok později Pionýrská organizace SSM počítala s úctyhodným počtem 511 000 členů.¹

6.4 Pionýrská organizace v letech 1971 – 1980

Roku 1971 uspořádalo pionýrské hnutí SSM celostátní hru s názvem Cesta za rudou hvězdou a to k padesátému výročí založení KSČ.

O rok později opět k padesátiletému výročí, ale tentokrát výročí vzniku sovětské pionýrské organizace a hnutí Mladých průkopníků uspořádala pionýrská organizace SSM expedici s názvem Za prvními pionýry.

V září roku 1972 byly na sjezdu schváleny nové programové a organizační zásady a výchovný systém pionýrské organizace SSM. Při sčítání po tomto sjezdu se zjistilo, že pionýrská organizace se opět rozrostla na 869 174 členů a 62 431 pionýrských pracovníků.

¹srov. ČMOLÍK, O. *Kapitoly z historie pionýrské organizace v Československu*. Praha: MF, 1979. s.139-195

V roce 1975 k příležitosti 30.výročí vyvrcholení osvobozenecých bojů v Československu proti fašismu a osvobození Československa Sovětskou armádou uspořádala pionýrská organizace společně se svazem socialistické mládeže Expedici 30.

Na konci roku 1975 překročila pionýrská organizace SSM magickou hranici milionu a počet jejích členů činil 1 214 248. Co se týče letních pionýrských táborů tak těch se zúčastnilo celkem 475 000 dětí.

V roce 1977 se základna pionýrské organizace opět zvětšila a to na počet 1 274 000 členů a 158 927 pionýrských pracovníků¹

6.5 Pionýrská organizace po revoluci

Po roce 1989 tato organizace zbavila svou činnost komunistické ideologie a pokračuje v práci s dětmi pod novým názvem "Pionýr". V současné době je druhým největším uskupením, zabývající se v České republice prací s dětmi.

Status pionýra z 6. dubna 1991, který byl schválen Celostátní konferencí Pionýra:

- nový název organizace – „pionýr“
- vymezení a účel - demokratická, samostatná, dobrovolná, společenská organizace dětí, mládeže a dospělých, zabývající se mimo jiné osvětovou, kulturně výchovnou a charitativní činností. Nezávislá na politické ideologii. Podporuje českou a československou státnost. Vede své členy k aktivnímu občanství a ke kladným morálním hodnotám.
- Podporuje sociální programy především s ohledem na zájmy a potřeby dětí a mládeže. Hlásí se plně k Úmluvě práv dítěte OSN²

1 srov. ČMOLÍK, O. *Kapitoly z historie pionýrské organizace v Československu*. Praha: MF, 1979. s.199-230

2 srov. <http://www.pionyr.cz/index.php?page=inc&inc=historie/1991/91statut.html>

7 PRVKY PIONÝRSKÉ ORGANIZACE

7.1 Cíle a úkoly

Dětská organizace pionýrského typu byla záměrně vytvořena jako významný výchovný činitel socialistické společnosti. Na koncipování jejích cílů a úkolů se významně podílela N. K. Krupská, která podrobně analyzovala cíle a obsah činnosti skautingu, vybrala si takové výchovné cíle, které byly s souladu s cíly socialismu.

Podle ní pak měla škola a pionýrské hnutí usilovat o shodnou věc a to „vychovat z dítěte bojovníka a budovatele nového řádu“.

Za hlavní úkol pionýrského hnutí byla označena výchova nejen budovatelů ale i kolektivistů, protože ti měli tvořit tzv. šťastný komunismus. Prý se osobnost dítěte může plně rozvinout pouze v kolektivu. Každému dítěti je nutné dát mnoho společných zážitků a o to se právě kolektivismus snažil.

Specifické úkoly pionýrské organizace pak spočívaly v tom, že organizovaly dětem samostatnou práci např. čtením, exkurzemi, pomáhaly dětem lépe využít nabytých vědomostí, které jim poskytla škola apod. Toto vše musely děti spojit se životem, musely si umět zorganizovat život a to se učily v pionýrských oddílech.

Podle N.K. Krupské byla specifická činnost pionýrských organizací v těchto věcech:

- výchova soudružské solidarity
- pionýr má být veřejně prospěšným
- nesmí být lhostejný ke svému okolí
- musí aktivně zasahovat tak kde je jeho pomoci třeba
- PO má vést k neustálému vzdělávání se

Jako další specifické úkoly pionýrské organizace jsou zaznamenány toto:

- rozvoj pionýra po stránce sociální
- život v intenzivní kolektivní výchově ve formě oddílu (socializace)
- úkoly výchovy musí být ideově, politicky, světonázorově a ateisticky správné
- zapojení dětí do aktivního života společnosti
- vést děti k samostatnosti
- uspokojení potřeby sounáležitosti se skupinou
- získávání specifických dovedností a návyku při činnosti v oddílu
- metodou PO je hra, soutěžení, pobyt v přírodě
- rozvoj individuálních zájmů dítěte – pestrá náplň činností PO
- výchovný systém, který je závazný – vlastnosti zvířátek, tři plamínky pionýrského znaku, dobrovolné zájmové odznaky – pionýrská činnost snoubená se zájmovou činností

Pionýrská organizace své cíle ukotvila v tzv. plamenu samostatnosti, které jsou velmi podobné dovednostem skautským a tzv. bobříkům:

- důkaz pionýrské připravenosti – organizace, vlastenectví, mezinárodní družba pionýrů
- důkaz znalostí a dovedností – prospěšná činnost, místní znalost, bystrost a zručnost, znalost přírody a turistiky
- důkaz pionýrské tvořivosti – četba, slovní projev, hudební projev, tanec, výtvarný projev, technická tvořivost

- důkaz tělesné a branné zdatnosti – tělesná výchova, branná výchova, zdravotní výchova a první pomoc¹

7.2 Zákon a symboly

Zákony pionýrů vyjadřují cíle organizace, které sleduje ve svém působení a zároveň zásady, které si každý pionýr osvojí a dodržuje je. Zákony jsou tak jednotné a v souladu a tak není možné dodržovat jeden a současně porušovat jiný.

Pro ukázkou zde uvedu šest pionýrských zákonů:

1. Pionýr je oddaný své socialistické vlasti a komunistické straně Československa.
2. Pionýr je přítelem Sovětského svazu a obhájcem pokroku a míru na celém světě.
3. Pionýr ctí hrdinství práce a boje.
4. Pionýr svým jednáním, učením a prací prospívá socialistické vlasti.
5. Pionýr je hrdý na svoji Pionýrskou organizaci SSM.
6. Pionýr se připravuje na vstup do Socialistického svazu mládeže.²

Jak je patrné, veškeré cíle pionýrského hnutí jsou zakotveny v zákonech, a proto jsem zákony již více nerozváděl, neboť jsou rozebrány v předešlé kapitole cíle a úkoly.

¹ srov. PILČÍKOVÁ, V. STAŇKOVÁ, V. *Kapitoly z pedagogiky pro pionýrské pracovníky*. Praha: MF, 1984. s. 38-46

² srov. SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.* Praha: MF, 1978. s. 80-81

Ted' zde uvedu ještě zákony jisker:

- „- 1. Jiskra mluví pravdu!
- 2. Jiskra je zvědavá!
- 3. Jiskra ráda cvičí, zpívá, kreslí a hraje si!
- 4. Jiskra je pracovitá a pomáhá rodičům!
- 5 . Jiskra chce být pionýrem!“¹

Stejně jako u zákonů pionýrů zde spatřujeme úkoly pionýrské organizace a stejně tak i nápadnou podobu se skautskými zákony. Sice Pionýrská organizace použila jiných slov, obsah však zůstal totožný.

Symbyly pionýrské organizace byly:

- prapory
- pionýrský šátek
- znak pionýrské organizace
- pionýrský pozdrav
- heslo

Prapory

Za nejvyšší symbol považovala pionýrská organizace SSM prapory. Komunistická strana Československa k 25. výročí založení pionýrské organizace u nás věnovala PO SSM rudý prapor, což byl symbol revolučních bojů.

¹ SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.*. Praha: MF, 1978. s.81

Každá okresní organizace pionýra měla svůj rudý prapor a stejně tak každý oddíl vlastnil tzv. oddílový prapor. Stejně tak každá skupina měla svůj prapor, který musel být umístěn na viditelném a čistém místě a při slavnostních příležitostech byl vynášen v čele pochodující skupiny.

Jako odměna se tehdy mohlo oddílu dostat vyfotografování se před rozvinutým Rudým praporem Pionýrské organizace SSM. A pře rozvinutým praporem skládali slib nový pionýři.

Pionýrský šátek

Pionýrský šátek byl jakýmsi nejčestnějším symbolem pionýrské organizace, který mohl nosit její příslušník při sobě. Byl třícípý, což symbolizovalo sepětí tří generací, které se podílely na výstavbě socialismu. Jednalo se o generaci pionýrů, členů Svazu mládeže a komunistů.

Šátek byl jako symbol, který měl svému nositeli připomínat složení slibu a tím mu dával najevo příslušnost k pokrokovému hnutí. Nebyl považován za odměnu, ale za důkaz příslušnosti. Pionýr ztratil možnost nosit šátek pouze v okamžiku, kdy vystoupil z organizace.

Šátek se nosil k pionýrskému kroji – ke košili, kde byl jednotně uvázan pod límcem. Šátek se pak nosil na schůzky, vycházky a různé akce.

Na šátky byly skládány i básně jako tato od Františka Branislava:

„Pionýrský šátek

Až vroucně brát jej budeš v dlaně,

Až svěříš mu svou mladou víru, na cestu vyjdi odhodlaně,

K vytouženému lidstva míru.

Až uvážeš si rudý šátek, uslyšíš lidských srdcí tlukot,

je na něm úsměv našich matek,

i spěchajících stojů hukot.

Viděl jsem ruce, jak jej šily,

viděl jsme oči, jak jej hladí,

naposled rty jej políbily

na pozdrav radostnému mládí.

Z vás každý ať jej hrdě váže,

Na dobu otců vzpomínaje,

Byl v boji heslem přední stráže,

Praporem dělnického máje.

Dnes lehký je jak křídlo ptáků,

do slunce výš a výš se vznáší,

je v žitném lánu výkřik máku,

má živou barvu krve naší.“¹

¹ SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.*. Praha: MF, 1978. s.83

Znak pionýrské organizace

Dalším symbolem byl znak Pionýrské organizace, který směl nosit každý pionýr společně se šátkem.

Pokud jde o popis, je ve znaku vyobrazena státní vlajka, kniha a tři plameny. Vše dohromady mělo symbolizovat hlavní cíle pionýrské organizace SSM:

- lásku k rodné zemi a jednotu dětí celého socialistického státu
- spojení naší organizace s mezinárodním pionýrským hnutím, svazek tří generací
- význam vědění a poznávání pro budování nové společnosti

Znak byl zhotovován ve dvojím provedení a to slibový, který dostal nováček při složení slibu společně se šátkem a nosil se na levé kapse krojové košile. Druhý byl menší a pionýři jej nosili na civilním oblečení.

Stejně tak býval znak vyvěšen v pionýrských klubovnách a v sálech při některých shromážděních skupin nebo oddílů, na slavnostech, v průvodech apod.

Pionýrský pozdrav a heslo

Za další znak se označoval pionýrský pozdrav. Ten se skládal z pozdravu slovního tzv. hesla a z pozvednutí pravice s otevřenou dlaní a semknutými prsty. Pravice byla zdvižena nad čelem.

Úplné znění pionýrského pozdravu- hesla:

„Výzva: K budování a obraně socialistické vlasti – buď připraven!“

Odezva: Vždy připraven!“¹

¹ SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.*. Praha: MF, 1978. s.84

Pozdrav vyjadřoval základní myšlenku mezinárodního dětského hnutí, měl být prováděn jednotně a svižně.

Pozdravem se pionýři zdravili při státní hymně, internacionále, při hraní hymny spřátelených států, dále tak zdravili státní vlajku v čele průvodů, rudé prapory SSM nebo vládu. Zahajovaly se jím shromáždění, srazy a setkání pionýrů, nástupy s hlášením apod.²

7.3 Dokumentace

Řízení tehdejší pionýrské organizace se muselo opírat o evidenci a dokumentaci. Sem spadalo vedení tzv. kádrové evidence, což byla kartotéka pionýrských pracovníků, dále zakládání přihlášek a odhlášek pionýrů i jisker, přehledy o placení, potvrzení příjmů a výdajů, pokladní knihy a inventář, deník došlé pošty, zápisy z porad, archiv plánů skupin a oddílů apod.

Nyní zde uvedu jen některé z nich a to:

- evidenci členů
- kroniku
- evidenci docházky
- deník vedoucího oddílu

Evidence členů

Tato evidence byla v každé organizaci a byla nutná pro vydávání členských průkazů, pro uzavírání pojistných smluv a pro vnitřní organizaci. Pro pionýrskou organizaci byl pro evidenci členů užíván termín registrace.

Taková registrace se prováděla pomocí formulářů, které vydával tajemník příslušné pionýrské organizace vedoucím skupin.

² srov. SVATOŠ Z. *Pionýrská encyklopedie I.* Praha: MF, 1978. s.80-85

Zcela nově vzniklé oddíly se musely zaregistrovat pod formulářem Přihláška k registraci oddílů. Ta se vyplnila třikrát a originál si nechal skupinový vedoucí. Jedna kopie se nechala oddílu a sloužila jako doklad, druhá se předávala okresní radě.

Při registraci nových členů pionýrské organizace se vybíral vstupní poplatek 10Kč, ze kterého se pak platil průkaz, šátek a slibový odznak nového člena.

Došlo-li ke zrušení oddílu, veškerá jeho dokumentace se musela uložit na okresní radě pionýrské organizace SSM, to obvykle dělal skupinový vedoucí. Pokud se jednalo pouze o přestup některého člena z jednoho oddílu do druhého, musel se tento člen vyškrtnout a znovu zapsat u příslušného oddílu.

Kronika

Byla považována za základní dokument skupiny nebo oddílu, protože svědčil o jejich úspěšném či méně úspěšném konání.

Do kroniky se vlepovaly různé doklady, zapisovaly výsledky voleb pionýrského aktivu, plány oddílu, získané diplomy uznání, oddílové rekordy apod. Za nedílnou součást kroniky byly považovány fotografie, kresby dětí, které dokreslovaly činnost oddílu. Dále pak vstupenky z různých představení, výstav a akcí pro děti. Děti sem měly možnost zapsat i zážitky ze společně strávených akcí a táborů.

Evidence docházky

Docházka byla základním ukazatelem jak se člen stavěl k oddílu. Zaznamenávala členy stejně tak jako jejich vedoucí.

Evidence se mohla provádět třemi způsoby:

1. vedoucí si vedl přehled ve svém deníku
2. absence se vyznačovala na tabuli, která visela v klubovně a po skončení jejího působení se vlepila do kroniky a byla nahrazena novou tabulí

3. Vedoucí vydával tzv. lístky přesných, které dostávali pouze dochvilci. Lístky mohly mít libovolný charakter např. barevné papírky s razítky, s datem apod. Tyto lístky si pak členové vlepovali do svých deníků

Deník vedoucího oddílu

Skupinový vedoucí často jednal za oddíl a musel mít mnoho informací o svých členech a aktivitách při ruce. Proto vydala ústřední rada pionýrské organizace SSM upravený tištěný denník vedoucího oddílu.

Takový deník v sobě nesl informace o školním prospěchu členů oddílu, o zaměstnanosti rodičů, dále zde byly stánky věnované zápisům oddílových úspěchů, uskutečněným a plánovaným akcím, údaje o složení slibu jednotlivých členů, údaje o účetnictví, záznamy o datech narození členů, aktuální seznam adres a telefonních čísel členů, přehled o absolvování táborů a mnoho dalších.

Byl nepostradatelným informátorem o důležitých chodech pionýrských oddílů.¹

¹ srov. SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.*. Praha: MF, 1978. s.145-147

ZÁVĚR

Diplomovou práci jsem pojal jako průzkum do dějin dvou největších volnočasových zařízení v naší zemi – do organizace Junák a organizace Pionýr.

První část práce jsem věnoval skautingu jako výchovnému systému. Na začátku jsme objasnil co to skauting vůbec je. Uvedl jsem junácký zákon, slib a kroj. Tyto věci dokreslují a více přibližují organizaci Junáka.

Že Junák není pouze organizací na „ubíjení“, volného času dětí a mládeže, jsme se pokusil vysvětlit v kapitole Sebevzdělávání, život a práce oddílu a též v kapitole o letních táborech. V závěru této kapitoly jsem se ještě dotkl problémů, které se organizaci Junák nevyhnuly.

Druhou velkou kapitolou jsou Dějiny skautingu ve světě. Tato kapitola objasňuje základy a zakladatele skautského hnutí, které pak ovlivnilo organizaci Junák u nás. Světový skauting se zabýval především přirozenou výchovou v přírodě, na toto naráželi již J.J. Rousseau nebo J. A. Komenský. Stejnou myšlenkou se pak zabývali zakladatelé skautingu E.T.Seton a sir R. Baden-Powell.

V kapitole věnované světovým dějinám jsem se ještě zmínil o rozšíření tohoto hnutí a o počátečních potížích.

V práci jsem se dále blíže věnoval českým dějinám skautingu, protože každá země měla a dosud má jistá specifika tohoto hnutí. Po prostudování mnoha materiálů, které se věnují dějinnému pozadí Junáka u nás jsem se zaměřil na rok 1911, kdy se datuje vznik Junáka a kapitolu jsem uzavřel rokem 1989, kdy došlo zatím k poslední obnově Junáka.

S organizací Junák úzce souvisí Jihočeská lesní škola, proto jsme se jí též věnoval a nastínil tak historické pozadí, které ji formovalo.

Podle dochovaných dokumentů je zřejmé, že české dějiny skautingu u nás velmi ovlivnily, neboť zde docházelo během jednoho století k takovým změnám, které měly na svědomí ukončení a následné obnovení této organizace. Ovšem těch ukončení bylo několik, a tak jsme i já tuto kapitolu koncipoval do podkapitol, které vždy osvětlují období vzestupu či úpadku organizace Junák a s ním i Jihočeské lesní školy.

Na závěr první části jsem se ještě zabýval prvky skautingu a to pro dokreslení úplného obrazu této organizace.

V druhé části mé práce jsem se zabýval pionýrskou organizací. Abych mohl dojít nějakého srovnání těchto masových organizací, musel jsem tuto část strukturovat ve shodě s předešlou.

Tady vyvstal problém, neboť historie pionýrské organizace je úzce spjata s neslavnou historií našeho státu. Pravděpodobně kdysi vycházelo mnoho publikací, které se zabývaly pionýrem, ale povětšinou byly poplatné režimu a jejich výpovědní hodnota není valná. Po sametové revoluci docházelo k ničení všeho, co připomínalo minulý režim a tak byly zatraceny i tyto publikace. Proto, když jsem sháněl materiál na tuto organizaci, dostalo se mi do rukou jen velmi málo knih a ještě jen některé z toho mála byly použitelné. Tím jsem chtěl odůvodnit, proč je pionýrské organizaci věnovaná menší část mé práce.

Přesto jsem se v této části věnoval vysvětlení pojmu dětského pokrokového hnutí a pojmu pionýrské organizace.

K úplnému vysvětlení pak slouží další část, která popisuje pionýrské organizace v jiných zemích jako v tehdejší Sovětské svazu, Bulharsku, Maďarsku nebo Polsku.

K pionýrské organizaci v naší zemi se vztahuje následující kapitola s názvem Dějiny pionýrské organizace. Ta popisuje dějinné události jak šly chronologicky za sebou a obsahuje v sobě dobu od roku 1948 (lehce již od roku 1945) až do současnosti, neboť pionýrská organizace se přetransformovala v Pionýra a působí dodnes.

Závěrečnou kapitolu jsem věnoval prvkům pionýrské organizace, kde se nejvíce odráží její vztah ke skautingu. Jak je patrné pionýrská organizace se nechala skautingem inspirovat a vzala si z něj to, co se jí hodilo. Do jaké míry je to správné či nikoli nechám na posouzení každého z nás.

Pro dokreslení v příloze uvádím kalendárium skautingu a v obrazové příloze se věnuji Junáku i pionýrské organizaci.

SEZNAM LITERATURY

Primární literatura

ČMOLÍK, O. *Kapitoly z historie pionýrské organizace v Československu*. Praha: MF, 1979. ISBN není

HÁLOVÁ, R. *30let pionýrské organizace*. Praha: Městská knihovna v Praze, 1979. ISBN není

JEDLIČKA, L. *Cesta Ostravského skautingu*. Ostrava: OSTRAVSKÁ RADA ČESKÉHO JUNÁKA, 1991. ISBN není

KOLEKTIV HISTORICKÉ KOMISE, *Historie skautingu*. Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM, 1999. ISBN: 80-86109-27-5

LEŠANOVSKÝ, K. *Stručné dějiny českého skautingu v období 1968-1970*. Praha: o.s. ČIN 1993. ISBN: 80-239-2100-2

PILČÍKOVÁ, V. STAŇKOVÁ, V. *Kapitoly z pedagogiky pro pionýrské pracovníky*. Praha: MF, 1984. ISBN není

SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie I.*. Praha: MF, 1978. ISBN není

SVOBODA, M. *Hledání ztracené stezky*. Praha: LEPREZ, 1994. ISBN 80-900821-8-1

SVOJSÍK, B. A. *Základy Junáctví*. Praha: MERKUR, 1991. ISBN 80-7032-001-x

ŠIMÁNEK, J. *Skauting jeho podstata, význam a ethika*. Praha: REBCOVO NAKLADATELSTVÍ 1946. ISBN není

ŠLECHTA, J. *Historie Jihočeské lesní školy*. České Budějovice: JUNÁK - STŘEDISKO VAVÉHA, 1995. ISBN není

Sekundární literatura

ŘEHUŘEK, M. *Společenské organizace v Československu*. Praha: NAKLADATELSTVÍ SVOBODA, 1985. ISBN není

SVATOŠ, Z. *Pionýrská encyklopedie II.*. Praha: MF, 1978. ISBN není

TOVÁREK, F. *Naše pionýrský skupina*. Praha: MF, 1985. ISBN není

URBÁNKOVÁ, S. VESELÝ, J. *Mládežnické organizace ve světě*. Praha: MF, 1981. ISBN: není

URBÁNKOVÁ, S. *Pionýrský rok 1979 – 1980*. Praha: MF, 1979. ISBN není

URBÁNKOVÁ, S. *Výchovný systém pionýrské organizace SSM pro Jiskry a Pionýry*. Praha: MF, 1986. ISBN není

URBÁNKOVÁ, S. *Zásady výběru a systém přípravy pionýrských pracovníků*. Praha: MF, 1983. ISBN není

VAŠEK, J. *Na pomoc pionýrským oddílům při tělovýchovných jednotách ČSTV*. Praha: ÚSTŘEDNÍ DŮM PIONÝRU A MLÁDEŽE JULIA FUČÍKA, 1984. ISBN není

ZAPLETAL, M. *Rádce skautské družiny*. Praha: TISKOVÉ A DISTRIBUČNÍ CENTRUM, 2002. ISBN 80-86109-88-7

Jiné zdroje

<http://verejnost.skaut.cz/skauting/dokumenty-a-odkazy/>. Cit (20.06. 2007)

<http://www.pionyr.cz/index.php?page=inc&inc=historie/1991/91statut.html> Cit (22.07. 2007)

ABSTRAKT

Maroušek, K. *Historie volnočasových organizací v naší zemi v letech 1911 – 1990*. České Budějovice, 2007.

Diplomová práce se zaměřuje na historii volnočasových organizací v naší zemi. Práce je pouze teoretická a je rozdělena na dvě části. První část je podstatně širší a zabývá se volnočasovou organizací Junáka. Popisuje skauting samotný, jeho světové dějiny a zakladatele. Dále se věnuje dějinám českého skautingu od roku 1911 po rok 1989, Jihočeské lesní škole a prvkům skautingu. Druhá část je užší a je věnována historii Pionýrské organizace. Stručně nastiňuje světové dějiny a pak popisuje Pionýra u nás od roku 1945 po současnost. V příloze diplomové práce je uvedeno kalendárium skauta a fotografie, které dokreslují organizaci Junáka i Pionýra.

Klíčová slova

Skauting – Jamboree – Jihočeská lesní škola – Pionýrská organizace

ABSTRACT

Maroušek, K. *History of leisure organizations in our country from 1911 to 1990*.
Č. Budějovice, 2007

This master's dissertation is focusing on the history of leisure organizations in our country. The work is only theoretical and is divided into two parts. The first, substantially wider one, deals with the leisure organization Scout. It describes the scouting itself, its world history and founders. Then it dwells on the history of the Czech scouting from 1911 to 1989, South Bohemian Scouting School and scouting elements. The second, closer part, is devoted to the history of the Pioneer organization. It briefly outlines the world history and continues with the description of the Pioneer organization in this country from 1945 to the present. Attached to the dissertation is a Scout Calendar and photographs which exemplify both Scout and Pioneer organizations.

Key words

Scouting – Jamboree – South Bohemian Scouting School – Pioneer organization

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. Kalendárium

Příloha II. Fotodokumentace

KALENDÁRIUM

1857 - 22. února se narodil v Londýně Robert Stephenson Smyth Powell - zakladatel skautingu a světový náčelník skautů. (Příjmení Baden-Powell přijala rodina později, až po smrti Robertova otce).

1860 - 17. srpna se narodil v Anglii Ernest Evan Thompson Seton - zakladatel woodcrafru, první náčelník skautů USA.

1876 - 5. září se v Praze narodil Antonín František Svojsík - zakladatel československého skautingu. Místo druhého jména František však používal přezdívku Benjamin, kterou dostal jako nejmladší člen Českého pěveckého kvarteta.

1889 - 22. února se narodila Olave St. Clair Soames, provdaná Baden-Powellová, světová náčelní skautek.

1895 - 21. května se narodila Vlasta Štěpánová, provdaná Koseová. Byla iniciátorkou vzniku prvního dívčího oddílu a prošla pak různými funkcemi v naší i světové dívčí organizaci.

1901 - 5. dubna se narodil v Prostějově Rudolf Plajner, jediný syn ze sedmi dětí. Od roku 1939 byl náčelníkem Junáka

1902 - 1. července uspořádal E.T. Seton první woodcrafterský tábor v městečku Cos Cob. Do tohoto roku se klade založení prvního kmene Woodcraft Indians (Indiáni lesní moudrosti). E.T. Seton pro ně napsal knihy Dva hoši, Rolf zálesák, Svitek březové kůry - Knihu lesní moudrosti.

1907 - Od 1. do 9. srpna probíhal první pokusný tábor dvaceti chlapců vedený Robertem Baden-Powellem na ostrůvku Brownsea u přístavu Poolu na jihu Anglie. Tento tábor se považuje za skutečný začátek skautingu.

1908 - V lednu začala vycházet první skautská příručka Scouting for Boys v sešitech na pokračování. 24. ledna byla první veřejná schůze s výkladem knihy Scouting for Boys ve dvoraně Birkenheadu. Tento den je dnem založení první skautské organizace na světě - anglické The Boy Scouts.

1908 - 14. dubna začal vycházet první skautský časopis na světě - anglický „The Scout“.

1909 - V září se na prvním skautské přehlídce v Crystal Palace v Londýně mezi 10 000 skauty poprvé objevila i skupina skautek.

1910 - Byla založena organizace anglických skautek „Girl Guides Association“. Během

roku se jich dalo zapsat 8 000. Jejich výchovy se ujala sestra B.-P- Agnes.

1910- Počátkem léta odjel prof. tělocviku A.B. Svojsík do Anglie a Skandinávie, aby na vlastní oči viděl skauting v praxi. Po návratu začal překládat Scouting for Boys a poznatky si ověřoval v praxi s první družinou českých skautů složenou ze žáků Žižkovské reálky.

1912 - 1. února vyšla první skautská brožurka u nás - A.B. Svojsík: Český skaut. V květnu pak základy junáctví.

1912 - Založen skautský odbor při Svazu spolků a přátel tělesné výchovy mládeže.

1912 - 13. července začal čtyřdenním putováním od žižkovské reálky do Orlovských lesů u Lipnice první tábor českých junáků. Tábor třinácti chlapců vedl A.B. Svojsík.

1912 - 30. října se oženil Robert-Powell s Olave St. Clair Soames. Z jejich manželství se narodily tři děti: Peter, Heather a Betty

1913 - Koncem března byl ve škole ve Vladislavově ulici v Praze zahájen první kurs pro rádce a vůdce. Po sobotách a nedělích trval až do května. Zakončen byl 26.5. 1913 tábořením v hlubočepském údolí.

1913 - 27. září byl na Císařském (nyní Trojském) ostrově zahájen první propagační junácký tábor.

1914 - V lednu se v Anglii začalo s výchovou nejmladších skautů - vlčat

1914 - 15. června byl založen samostatný skautský spolek „Junák . Český skaut“.

1915 - 11. ledna přednášel A.B. Svojsík o americkém dívčím skautingu. Po přednášce a živé diskusi dvanácti zájemkyň bylo rozhodnuto o vybudování dívčího skautingu uvnitř spolku Junák - Český skaut. Odbor pro dívčí výchovu skautskou byl schválen na nejbližší valné hromadě JČS.

1915 - 15. ledna vyšlo první číslo časopisu Junák.

1915 - 24. května byly v pražské Klamovce zahájeny Jarní skautské dny ve prospěch Jedličkova ústavu. Poprvé se zde představily i naše skautky.

1915 - Od 28. června do 14. července proběhl první tábor skautek u Živohoště, poblíž samoty Nouze na Vltavě.

1916 - Od 10. července do 8. srpna poprvé tábořil s A.B. Svojsíkem pod hradem Lipnicí skaut Jiří Wolker.

1916 - V Anglii byla vydána základní příručka pro výchovu vlčat „Wolf Cub’s Handbook“

1917 - V květnu začal v Anglii první projekt pro starší skauty (následující rok se jim začalo říkat „roveři“).

1918 - 28 října byla vyhlášena Československá republika a junáci nastoupili do služby Národního výboru. Druhého dne byla zřízena skautská kurýrní pošta a vydány pro ni první skautské známky na světě.

1918 - 21. prosince se junáci aktivně zúčastnili triumfálního příjezdu prezidenta T.G. Masaryka do vlasti. Na tento den byla obnovena Pošta českých skautů

1919 - 19. - 20. 2. se konala první schůze Mezinárodní rady skautek (International Council).

1919 - 7. června byl formálně ustaven „Svaz junáků - skautů RČS“. Starostou byl zvolen Josef Rössler-Ořovský a náčelníkem A.B. Svojsík.

1919 - 27. června byla schůzi ústřední rady Svazu JS RČS zavedena jako odznak Svazu lilie se štítkem s psí hlavou.

1919 - 8. září byl v Gilwell Parku v Anglii zahájen první Wood Badge kurs pro výchovu vůdců na světě.

1919 - 28. prosince vyšlo u nás první číslo časopisu pro činovníky - Vůdce.

1920 - 29. března byl udělen poprvé zlatý stupeň odznaku za čin junácký za záchranu tří tonoucích dětí. Zachráncem byl skaut, devatenáctiletý student Rudolf Plajner.

1920 - 20. - 28. 7. se konal 1. mezinárodní sjezd a konference (International Conference) skautek v Oxfordu v Anglii. Bylo navrženo pravidelné dvouleté scházení.

1920 - 30. července až 7. srpna se konalo v Anglii v hale londýnské Olympie první světové jamboree. 28. - 29. 7. proběhla 1. mezinárodní konference, na které byla ustavena Mezinárodní skautská kancelář. Ke konce jamboree byl Baden-Powell prohlášen náčelníkem skautů celého světa. B.-P. dekoroval A.B. Svojsíka britským Řádem stříbrného vlka.

1920 - 18. října zemřel Fr. Bílý, první místostarosta Junáka. Právě on na začátku roku 1912 navrhl označení „junáci“ pro české skauty, který se ujal.

1922 - 29. června až 2. července se konaly „Národní skautské slavnosti“ (1. národní jamboree) na Císařské louce v Praze.

1922 - 1. července byl založen „Svaz slovanských skautů a skautek“, jehož prvním prezidentem se stal A.B. Svojsík.

1922 - 26. 6. - 1. 7. se konal mezinárodní sjezd a konference - v Cambridge v Anglii. Usneseno pravidelné dvouleté konání. Cambridžskou konferencí byly československé skautky přijaty do Mezinárodní rady skautek.

1922 - Československo se na červencové mezinárodní konferenci v Paříži stalo jedním ze třiceti zakládajících členských států mezinárodního skautského ústředí. A.B. Svojsík byl zvolen členem Mezinárodního skautského výboru.

1923 - 6. července byla zahájena první čs. lesní škola v Jemčinské oboře. Vedl ji F.A. Elstner.

1924 - 20. května náčelnictvo Svazu JS RČS přiznalo první titul a právo nošení odznaku „Lví skaut“ (obdoba amerického titulu Orlí skaut). Lvím skautem se mohl stát prvotřídní skat, který navíc získal 8 předepsaných odborek. Prvním lvím skautem byl Josef Polák z Prahy.

1925 - Byla otevřena mezinárodní skautská chata v Kanderstegu v srdci švýcarských Alp jako mezinárodní středisko pro výcvik, volné chvíle a táboření

1926 - 22. únor - den společných narozenin manželů Baden-Powellových, byl na světové konferenci skautek v USA vyhlášen za svátek všech skautek na světě.

1926 - 4. - 14. srpna se konala u Paršovické myslivny u Hranic na Moravě první dívčí letní škola. Absolvovalo ji 21 posluchaček.

1928 - Na 5. mezinárodní konferenci skautek v Maďarsku byla založena světová asociace skautek.

1929 - Při výročí založení skautingu a třetí světového jamboree byl B-P povýšen do vyššího šlechtického stavu jako Lord Baden- Powell of Gilwell.

1930 - Olave Baden.Powell byla zvolena světovou náčelní skautek.

1931 - Od 27. června do 2. července se konalo 1. slovanské jamboree v Praze.

1931 - 1. Rover Moot ve švýcarském Kanderstegu.

1932 - 31. července byla otevřena mezinárodní chata skautek Our Chalet.

1935 - 3. - 17. července probíhalo 2. slovanské jamboree v polské Spale.

1935 - Na 8. světové konferenci skautů bylo zavedeno jediné mezinárodní skautské vyznamenání - Bronzový vlk.

1935 - Skautky u nás začaly podkládat slibový odznak tmavomodrým trojlístkem.

1935 - 1. prosince byl rozpuštěn Pfadfinderbund německých skautů ve „Třetí říši“ zákonem o státní organizaci mládeže „Hitlerjugend“.

1936 - V lednu se v Anglii začal utvářet odbor pro handicapované skauty.

1936 - Ve druhé polovině prosince navštívil E.T. Seton s manželkou Prahu.

1938 - V anglickém Gilwell Parku se konala 1. mezinárodní „vlčácká“ konference.

1938 - 16. července odjel A.B. Svojsík do Sovětského svazu. 17. září umírá.

1938 - 10. a 11. prosince se konal mimořádný valný sjezd Svazu junáků skautů a skautek RČS, kterým skončilo období Svazu a začala příprava ke sjednocení čs. skautingu v nový spolek JUNÁK.

1939 - 22. ledna byl zahájen ustavující sněm Junáka.

1939 - 12. března byl jmenován velitelem Junáka prof. Bohuslav Řehák Dr. Rudolf Plajner náčelníkem junáckého kmene.

1940 - 11. července je "Černý dnem Junáka" - gestapo přepadlo a rozehnalo některé tábory.

1940 - 28. října vydal K.H. Frank nařízení o rozpuštění Junáka.

1940 - 4. listopadu nacisté přepadli ústředí Junáka a zabavili veškerý majetek.

1941 - 8. ledna zemřel na své farmě v Nyeri v Keni světový náčelník skautů lord B.-P.

1941 - V lednu se utvořil v Anglii odbor leteckých skautů.

1941 - 23. května vydal ministr vnitra naší exilové čsl. londýnsko vlády Juraj Slávik souhlas s vytvořením Junáka - čsl. ústředí skautské výchovy v Londýně.

1941 - 25. června uznala mezinárodní skautská kancelář "Svaz čs. skautů ve velké Británii".

1945 - Obnovená skautská činnost.

1946 - 9. a 10. února se konal II. junácký sněm v Praze, na kterém byl ustanoven čs. Junák.

1946 - 19. června ministerstvo vnitra schválilo nové stanovy Junáka.

1946 - 21. až 28. září po světové konferenci, byla u nás na návštěvě Olave Baden-Powell.

1946 - 28. září byl odstartován 1. ročník Svojsíkova závodu v Praze.

1946 - 6. října oddílová rada 30. odd. Ostrava dala podnět k založení mohyly na Ivančence v Beskydech k uctění památky skautů V. Čermáka, V. Pacha, O. Kleina, Q. Němce a M. Rottera popravených nacisty 24. dubna 1945.

1946 - 23. října zemřel E.T. Seton - Černý vlk, malíř, spisovatel, přírodovědec, zálesák.

1947 - 25. dubna až 6. května byl u nás na návštěvě ředitel mezinárodní skautské kanceláře J. S. Wilson.

1948 - 28. února se měl konat III. junácký sněm ve Zlíně, ale už se neuskutečnil. Po komunistickém puči bylo ústředí Junáka obsazeno a jeho čelní pracovníci vyvedeni.

1948 - 29. března byl Junák začleněn jako dětská organizace do Svazu čs. mládeže.

1948 - 3. dubna na celostátní konferenci ČSM byl Junák proměněn na dětskou organizaci.

1948 - 2. - 4. srpna se konala mezinárodní konference představitelů socialisticky

orientovaných mládežnických a dětských organizací v Budapešti, která vyhlásila důsledný boj proti skautingu.

1948 - 30. září byl poslední ultimativní den povinného vstupu členů Junáka nad 15 let do ČSM. Řada činovníků to odmítala nepodáním registrace a jejich oddíly tím ukončily činnost, některé přešly do ilegality.

1949 - 23. - 24. dubna se na slučovací konferenci mládeže ČSR rozhodlo o rozsáhlejším budování "Pionýrských oddílů Junáka". Toto datum se uvádí jako den vzniku Pionýrské organizace ČSM.

1949 - V srpnu proběhl první mezinárodní tábor handicapovaných skautů v Holandsku.

1950 - 13. září bylo uveřejněno oznámení o zániku Junáka.

1953 - Vyvrcholily procesy se skautskými činovníky.

1953 - 23. října bylo ve Švýcarsku založeno Mezinárodní společenství dospělých skautů a skautek.

1957 - 24. července otevřeno již třetí mezinárodní středisko pro skauty v Mexiku.

1958 - V éteru proběhlo 1. Jamboree, ale již o rok dříve fungovala amatérská stanice na jubilejní světovém jamboree v Anglii.

1961 - Britská královna slavnostně otevřela skautský Baden-Powellův dům v Londýně.

1966 - 16. října byl otevřen „Sangam“ v Indii, další mezinárodní středisko skautek.

1968 - Světová kancelář WOSM se přestěhovala z kanadské Ottavy do švýcarské Ženevy.

1968 - 3. ledna se konal skautský pohřeb jedné z velkých osobností českého skautingu br. Bohuslava Řeháka.

1968 - 22. března se na schůzi členů náčelnictva Junáka a střediskové rady Psohlavců rozhodlo o obnově Junáka a dohodlo slavnostní setkání o týden později.

1968 - 29. března se konalo historické obnovující setkání skautů a skautek z celé republiky v sále Domoviny v Praze - Holešovicích. na závěr jednání obnovil náčelník Junáka br. Plajner jménem všech členů slib věrnosti republice.

1968 - 14. června byla v Roztokách u Prahy zahájena výstava ke 30. výročí úmrtí A.B. Svojsíka. Navštívilo jí 60 000 lidí.

1968 - Po srpnové násilné okupaci Československa vydali náčelní a náčelník Junáka 26.8. výzvu "Všem složkám Junáka" ke službě vlasti a podpoře legálních orgánů republiky.

1968 - 23. a 24. listopadu se konal v Praze junácký sněm.

1969 - 18. července poslal astronaut Neil Armstrong z paluby Apolla XI pozdrav skautům

a skautkám.

1969 - 17. listopadu byl na zasedání ÚV KSČ přijat základ budování SSM a nového Pionýra - tím se rozhodlo o nové, úplné a už třetí likvidaci Junáka.

1969 - 27. prosince zemřela čestná náčelní skautek Emílie Milčicová.

1970 - 1. února došlo v rozporu s platnými stanovami ke kooptaci řady komunistů do ÚRJ a bylo pak bez odporu přijato rozhodnutí KSČ ze 17.11. 1969 o likvidaci Junáka.

1970 - 14. března se konala ustavující schůze Svojsíkova oddílu v kulturním domě Mars v Praze - Strašnicích.

1970 - 13. - 14. června s Roztokách u Prahy konal jubilejní sraz skautek na oslavu 55. výročí vzniku čs. dívčího skautingu za účasti 1 200 děvčat z celé republiky.

1970 - 17. června byl Federálním ministerstvem vnitra zrušen federální Československý Junák (Slovenský již v dubnu). Nadále existoval již jen Český Junák.

1970 - 1. září byla rozhodnutím nelegálně sestavené ÚR ukončena činnosti Junáka k 15. září 1970. Mělo dojít k integraci oddílů do SSM a Pionýra.

1970 - 2. října byl Český Junák oficiálně zrušen ministerstvem vnitra bez ohledu na mínění naprosté většiny činovníků i dětí.

1973 - 29. září zemřela Vlasta Koseová, jedna z nejpřednějších osobností našeho dívčího skautingu. Její pohřeb se stal srazem skautek a skautů z Čech a Moravy.

1977 - 25. června zemřela světová náčelní skautek lady Olave Baden-Powell.

1983 - 21. května bylo zahájeno 1 exiloree čs. exilových skautů v německém Glattu.

1984 - 31. ledna zemřel akademik MUDr. Josef Charvát. Od roku 1924 byl členem náčelnictva, později zahraničním zpravodajem a od roku 1936 starostou SJSaS RČS. Významně se podílel na sjednocení čs. skautingu a byl na ustavujícím sněmu Junáka v lednu 1939 zvolen čestným velitelem.

1987 - 23. června zemřel náčelník Československého Junáka br. Rudolf Plajner. Pohřeb se konal 30. června v malé obřadní síni krematoria v Praze za účasti dvaceti skautů.

1988 - 1. ledna bylo zahájeno XVI. světové jamboree v Austrálii.

1989 - 17. listopadu byl veden brutální zásah sil MV proti průvodu studentů na Národní třídě v Praze. Začala "sametová revoluce", která smetla komunistickou diktaturu. Opět se otevřela cesta pro náš skauting.

1989 - 28. listopadu byla ve Spálené ulici 9 v Praze 1 otevřena Skautská informační kancelář.

1989 - 2. prosince se v sále Městské knihovny a na nádvoří sousedního Klementina v Praze konalo první setkání skautských činovníků. Byla to první velká akce směřující ke třetímu obnovení našeho skautingu.

1989 - 28. prosince byly schváleny stanovy Českého Junáka - svazu skautů a skautek ministerstvem vnitra a životního prostředí. Následující den byl zvolen Václav Havel (v mládí skaut) prezidentem Československé republiky.

FOTODOKUMENTACE

Obr. 1 dívčí skautský kroj, oblečení světlušek, skautský znak, znak světlušek

Obr. 2 chlapecký skautský kroj, oblečení vlčat

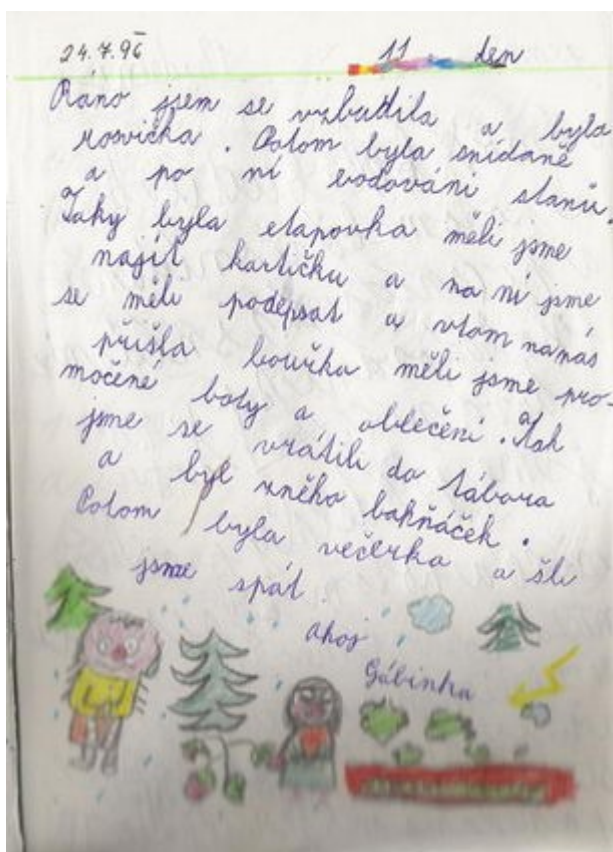
Obr. 3 pohled na skautský tábor

Obr. 4 nástup s vyvěšením státní vlajky

Obr. 5 odměna za první místo v celotáborové hře Žulový národ

Obr. 6 pohlednice se šesti základními uzly

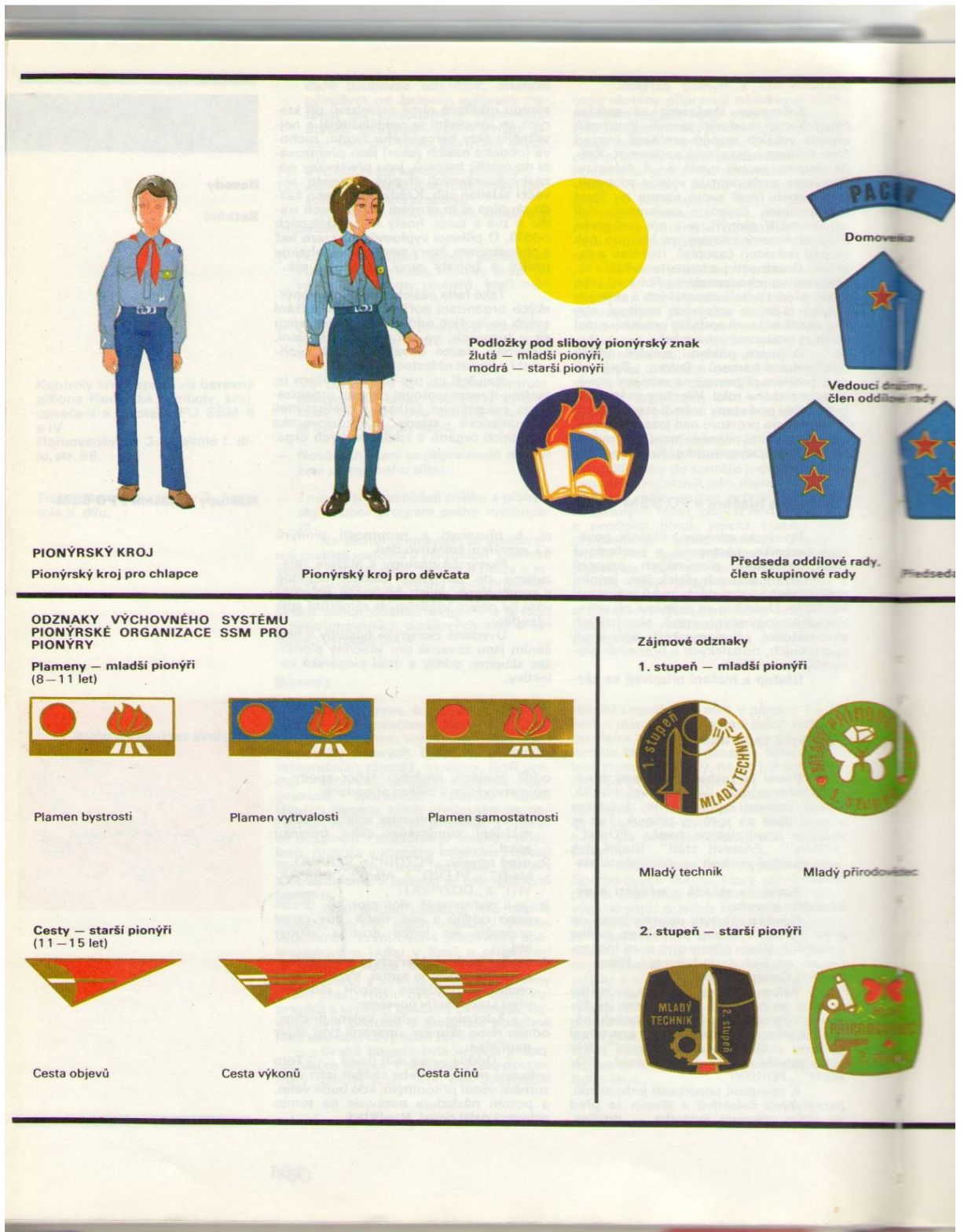
Obr. 7 záznam tábora z družinové kroniky

Obr. 8 skautský dívčí oddíl Berušky

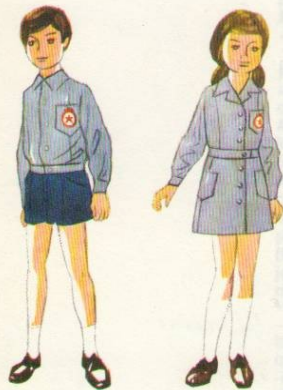

Obr. 9 skládání skautského slibu

Obr. 10 pionýrský kroj, odznak

KROJ, OZNAČENÍ A ODZNAKY JISKER

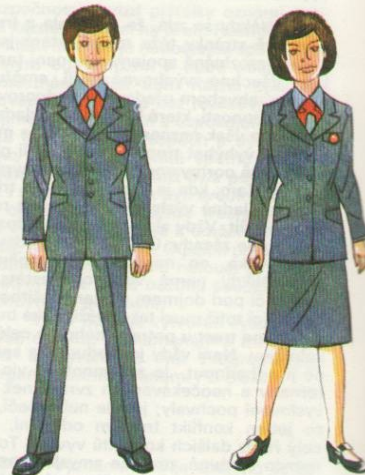
Kroj jisker

Znak jisker

Látkový znak nosí jiskry na kroji, kovový na občanském oblečení.

KROJ, OZNAČENÍ A ODZNAKY PIONÝRSKÝCH PRACOVNÍKŮ

Kroj pionýrských pracovníků

Vyznamenání SSM a PO SSM, která mohou nosit pionýři a pionýřští pracovníci na svém kroji

Znak Socialistického svazu mládeže

Čestný pionýrský odznak — I. stupeň, II. stupeň, III. stupeň (pro pionýry)

Medaile Za socialistickou výchovu (bronzová, stříbrná, zlatá)

Za pionýrské (pro pionýry)

Odznak Za aktivní práci v SSM

Obr. 11 kroj jisker, odznak

Obr. 12, 13 zástupci jisker

Obr. 14 pionýrský tábor

Obr. 15 pionýři

Obr. 16 získání pionýrského šátku

Obr. 17 pionýři